

Wojewódzki Urząd Pracy
w Szczecinie

Pomorze
Zachodnie

„Postawy edukacyjne i zawodowe studentów kierunków inżynierskich na zachodniopomorskich uczelniach”

Wojewódzki Urząd Pracy
w Szczecinie

Wydział Badań i Analiz

Biuro Zachodniopomorskie
Obserwatorium Rynku
Pracy

Autorzy: Artur Frąckiewicz

Paweł Wojtaszyk

Raport powstał w oparciu o wyniki badania „Uwarunkowania i perspektywy decyzji edukacyjnych i zawodowych studiujących na kierunkach inżynierskich w województwie zachodniopomorskim” przeprowadzonego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie we współpracy z Akademickimi biurami Karier zachodniopomorskich uczelni. Badanie dotyczyło postaw edukacyjnych i zawodowych studentów zachodniopomorskich uczelni reprezentujących kierunki inżynierskie.

Szczecin 2017 r.

SPIS TREŚCI:

Słowo wstępne	3
I. Edukacja inżynierska w województwie zachodniopomorskim – wybrane problemy.....	4
II. Uwarunkowania i perspektywy decyzji edukacyjnych i zawodowych studentów kierunków inżynierskich w województwie zachodniopomorskim.....	8
2.1. Kryteria wyboru uczelni i kierunku studiów (zawodu).....	8
2.2. Oceny wyborów edukacyjnych i zawodowych.....	13
2.3. Przyszłość na rynku pracy.....	16
2.4. Kryteria wyboru i sposoby poszukiwania pracodawcy.	21
2.5. Postawy w zakresie przedsiębiorczości.	30
III. Podsumowanie	34
IV. Problematyka i metodyka badania	35
V. Załącznik (kwestionariusz ankiety).....	37

Słowo wstępne

Głównym celem badania „Uwarunkowania i perspektywy decyzji edukacyjnych i zawodowych studiujących na kierunkach inżynierskich w województwie zachodniopomorskim” było przede wszystkim dostarczenie informacji dla instytucji realizujących cele rozwojowe zaplanowane dla województwa zachodniopomorskiego oraz uczelni, które kształcą na kierunkach inżynierskich. Wyniki badań powinny także zainteresować studentów wymienionych kierunków, przyczynić się do lepszego poznania własnego środowiska, a także pozwolić na porównanie własnych postaw, planów oraz oczekiwań z deklarowanymi przez innych studentów. Badanie nawiązuje wprost do sformułowanego w polityce rynku pracy samorządu województwa celu, jakim jest: „(...) pozyskiwanie wiedzy dotyczącej uwarunkowań wyborów edukacyjnych i zawodowych uczniów szkół gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych oraz studentów szkół wyższych”.¹

Propozycja problematyki badania oraz narzędzie badawcze zostało przygotowane przez Wydział Badań i Analiz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie. Ostateczny kształt narzędzia badawczego wyłonił się w wyniku konsultacji z przedstawicielami Akademickich Biur Karier działających w zachodniopomorskich uczelniach w ramach Partnerstwa Lokalnego na Rzecz Rozwoju Regionalnego Rynku Pracy w województwie zachodniopomorskim.

Chciałabym w tym miejscu podziękować za współpracę wszystkim osobom zaangażowanym w realizację badania: przedstawicielom władz uczelni, które zostały objęte badaniem, pracownikom Akademickich Biur Karier, a także studentom kierunków inżynierskich, którzy zdecydowali się na udział w badaniu. Bez Państwa życzliwości i zaangażowania realizacja badania nie byłaby możliwa.

Renata Błasiak-Grudzień

Wicedyrektor

Wojewódzkiego Urzędu Pracy

w Szczecinie

---

¹„Polityka rynku pracy samorządu województwa zachodniopomorskiego”, s. 8
[http://bip.rbip.wzp.pl/sites/bip.wzp.pl/files/articles/zalacznik_18.pdf]

I. Edukacja inżynierska w województwie zachodniopomorskim – wybrane problemy.

W debacie publicznej wielokrotnie podnoszony był problem braku inżynierów na polskim rynku pracy. Związane to jest z sygnałami docierającymi od pracodawców, którzy zwracają uwagę na deficyt pracowników posiadających dyplomy inżynierskie. Za przykład mogą tutaj posłużyć wyniki cyklicznych badań ManpowerGroup „Niedobór talentów”.² W zestawieniu obejmującym dziesięć grup zawodowych dotkniętych największym deficytem, inżynierowie uplasowali się na trzecim miejscu.

W dokumentach strategicznych przyjętych przez samorząd województwa zachodniopomorskiego można wskazać wiele celów, dla realizacji których niezbędny jest dostęp podmiotów gospodarki narodowej do posiadającej wysokie kwalifikacje kadry inżynierskiej. Ma to szczególne znaczenie w kontekście rozwoju innowacyjnej gospodarki regionalnej.³ Należy również pamiętać o zawartym w polityce samorządu województwa zachodniopomorskiego postulacie rozwoju „młodej przedsiębiorczości”, która powinna istotnie wzmacniać zmiany postępowe w zakresie regionalnych specjalizacji.⁴

W akademickiej historii Pomorza Zachodniego uczelnie techniczne, specjalizujące się w kształceniu inżynierów odegrały kluczową rolę. Warto także pamiętać, że szkolnictwo wyższe na terenie dzisiejszego województwa zachodniopomorskiego rozwijało się dopiero po 1945 roku. Rozwój ten był podporządkowany potrzebom socjalistycznej gospodarki opartej w dużej mierze na przemyśle ciężkim. W konsekwencji mieliśmy do czynienia z wysokim popytem na kadry inżynierskie.

W województwie zachodniopomorskim studia inżynierskie cieszą się dużą popularnością. Udział studiujących na kierunkach inżynierskich w populacji studentów pierwszego stopnia, był w 2016 roku w zachodniopomorskim **najwyższy w Polsce** (wykres 1). Wynik ten można traktować jako dobry prognostyk ze względu na zasygnalizowane już plany rozwojowe województwa, zwłaszcza w zakresie rozwijania tzw. inteligentnych specjalizacji.⁵ Do ich realizacji niezbędna jest – jak wcześniej podkreślono - dobrze wykształcona, ale także przedsiębiorcza wyższa kadra techniczna.

---

² http://www.manpowergroup.pl/wp-content/uploads/2016/09/2016_Raport_Niedobór_talentów-info.-prasowa-ManpowerGroup.pdf

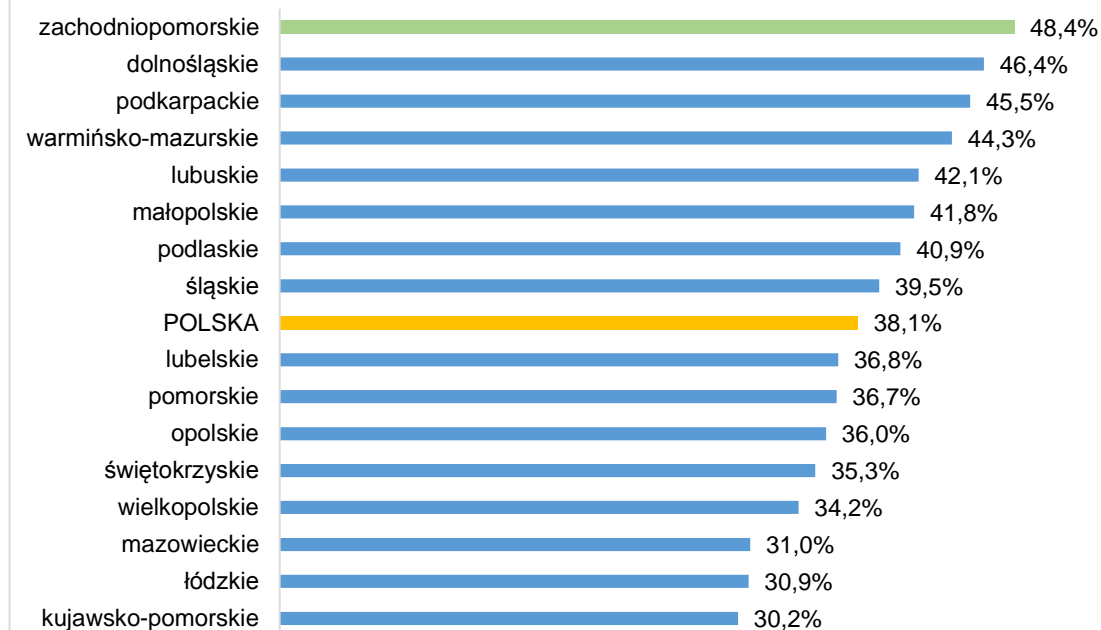
³ „Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego”, Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin 2010, s. 113 [źródło:

http://bip.rbip.wzp.pl/sites/bip.wzp.pl/files/articles/25816_Strategia%20Rozwoju%20Wojew%27odztwa%20Zachodniopomorskiego--1.pdf]

⁴ „Polityka rynku pracy samorządu województwa zachodniopomorskiego”, Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie, Szczecin 2016, s. 8 [źródło: http://bip.rbip.wzp.pl/sites/bip.wzp.pl/files/articles/zalacznik_18.pdf]

⁵ „Wykaz inteligentnych specjalizacji województwa zachodniopomorskiego”, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Szczecin 2016, [źródło: http://www.rpo.wzp.pl/sites/default/files/wykaz_inteligentnych_specjalizacji_pomorza_zachodniego_20160928.pdf]

Wykres 1. Udział studentów kierunków inżynierskich w populacji studiujących na poziomie I-go stopnia (stan na 30 listopada 2016 roku)

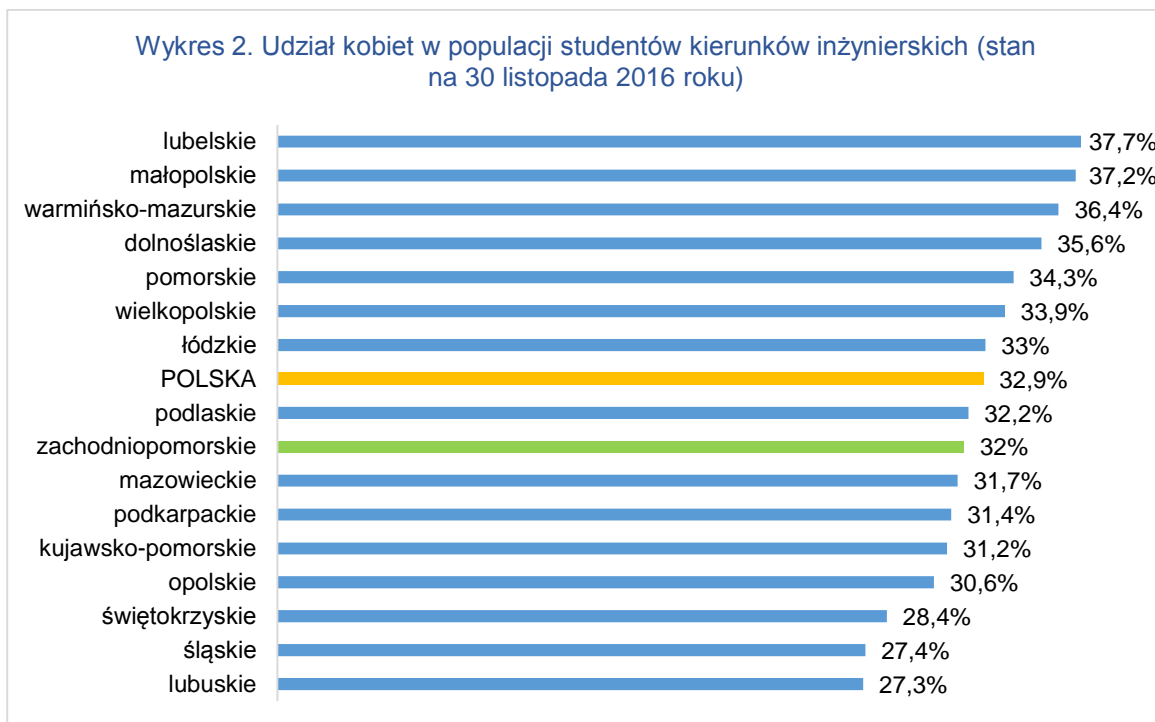

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W dyskusjach dotyczących kształcenia na kierunkach inżynierskich często poruszana jest problematyka popularności tychże wśród kobiet. Udział kobiet wśród studentów kierunków inżynierskich jest przez niektórych przedstawicieli instytucji odpowiedzialnych za kreowanie postaw edukacyjnych oraz ekspertów uznawany za zbyt niski. Jak ilustruje to wykres 2, udział ten w Polsce mieści się dla poszczególnych województw w zakresie od 27,3% do 37,7%. Województwo zachodniopomorskie znalazło się w środku zestawienia krajowego z wynikiem 32%. W celu zwiększenia udziału kobiet na uczelniach technicznych realizowane są dedykowane im programy zachęcające. Za przykład może posłużyć realizowany od 2007 roku ministerialny program „Dziewczyny na politechniki”.⁶ Udział kobiet wśród słuchaczy studiów inżynierskich jest bardzo zróżnicowany w zależności od kierunku. Za przykład może posłużyć nam Politechnika Koszalińska, gdzie w roku akademickim 2015/2016 na Wydziale Elektroniki i Informatyki wśród 693 studentów było 45 kobiet (udział na poziomie 6,49%). Z kolei na Wydziale Inżynierii Lądowej, Środowiska i Geodezji tejże uczelni, udział kobiet wśród studiujących kształtował się w rozpatrywanym roku na zdecydowanie wyższym poziomie, tj. 35,21%.⁷

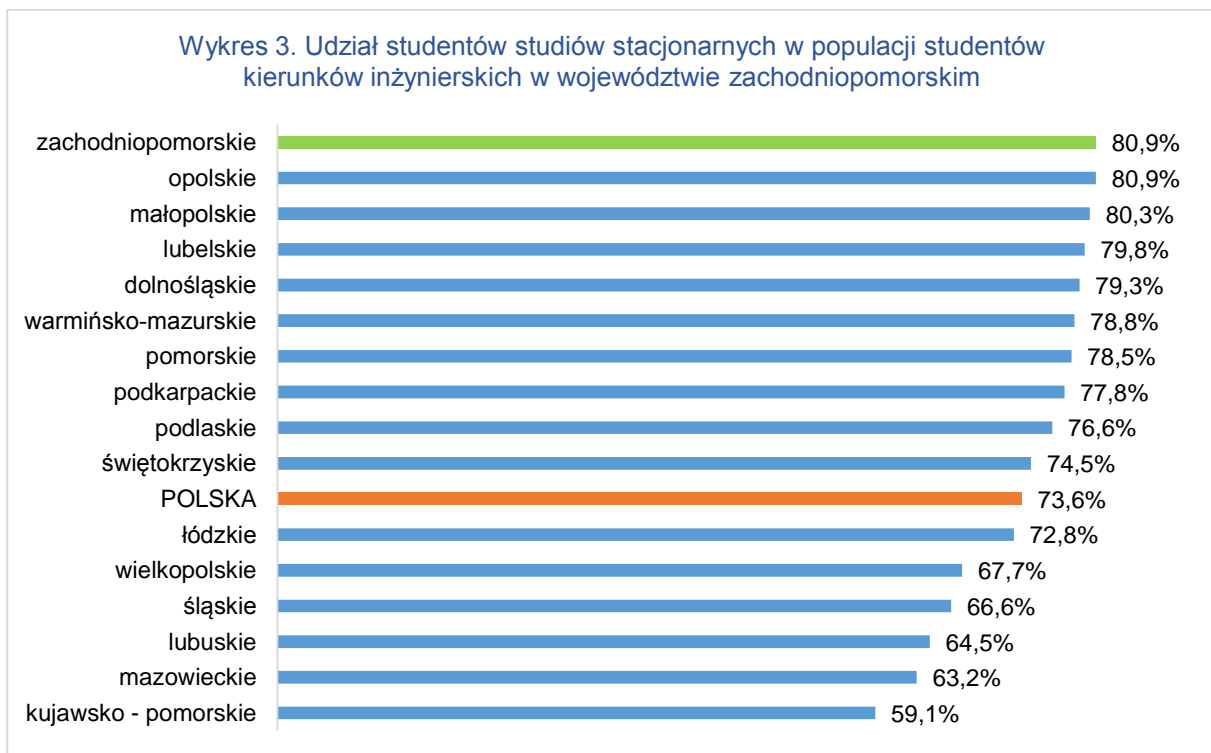
⁶ Ze szczegółami programu można zapoznać się na stronie: <http://www.dziewczynynapolitechniki.pl>

⁷ „Kobiety na politechnikach 2016”, Fundacja Edukacyjna Perspektywy, 2016, s. 8-9, [źródło: http://www.dziewczynynapolitechniki.pl/pdfy/Raport_Kobiety_na_politechnikach_2016.pdf]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Województwo zachodniopomorskie (razem z województwem opolskim) jest liderem krajowym ze względu na udział w populacji studentów kierunków inżynierskich osób studiujących w trybie stacjonarnym (wykres 3).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pomimo wysokiego poziomu popytu na inżynierów na rynku pracy, warto pamiętać, że również absolwenci kierunków inżynierskich są rejestrowani jako osoby bezrobotne. W województwie zachodniopomorskim na koniec 2016 roku w rejestrach powiatowych urzędów pracy figurowały 793 osoby z takim wykształceniem.⁸ Spośród nich 333 osoby należały do kategorii osób długotrwale bezrobotnych.⁹ Najliczniej reprezentowani wśród bezrobotnych inżynierów byli: inżynierowie budownictwa (74 osoby), inżynierowie rolnictwa (58), inżynierowie zootechniki (58) oraz inżynierowie technologii żywności (54). Przy czym należy pamiętać, że w przypadku niektórych z wymienionych specjalności inżynierskich mieliśmy także do czynienia z dużą liczbą ofert pracy, a także wysokim poziomem odpływu osób bezrobotnych – np. w przypadku inżynierów budownictwa. Zatem, ukończenie kierunku inżynierskiego nie zawsze skutkuje szybkim znalezieniem pracy. Jednak inżynierowie stanowili tylko 1,4% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych występujących w zestawieniu monitoringu zawodów na koniec II półrocza 2016 roku. Warto także pamiętać, że wg danych GUS, w samym 2016 roku mury zachodniopomorskich uczelni opuściło 2679 osób z dyplomami inżyniera.

W województwie zachodniopomorskim kształcenie na kierunkach inżynierskich skupione jest przede wszystkim w dwóch największych ośrodkach miejskich – Szczecin i Koszalin. Jednak dyplom inżyniera można zdobyć np. także w Wałczu (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa), co stanowi atrakcyjną propozycję dla studentów zwłaszcza ze względu na możliwość uniknięcia czasochłonnych i kosztownych dojazdów do większych miast. Najbogatszą ofertę w zakresie kształcenia inżynierów oferują: Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny, Politechnika Koszalińska oraz Akademia Morska (jedna z dwóch uczelni morskich w Polsce). Ofertę wymienionych uczelni w zakresie kierunków inżynierskich wzbogaca także Uniwersytet Szczeciński oraz uczelnie niepubliczne – Wyższa Szkoła Techniczno – Ekonomiczna oraz Zachodniopomorska Szkoła Biznesu. Według GUS, w listopadzie 2016 roku, na kierunkach inżynierskich zachodniopomorskich uczelni studiowało 13288 osób. Stanowiło to 31,6% ogółu studentów regionie. Z kolei udział zachodniopomorskich studentów kierunków inżynierskich w populacji studiujących na takich kierunkach w całym kraju wyniósł około 4%.

---

⁸ Z zestawieniem zawodów można zapoznać się pod adresem:
https://www.wup.pl/images/uploads/wbia/2016/3200_2016.12.xls

⁹ *Osoby długotrwale bezrobotne* – „osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy” (definicja GUS)

II. Uwarunkowania i perspektywy decyzji edukacyjnych i zawodowych studentów kierunków inżynierskich w województwie zachodniopomorskim.

Badanie studentów kierunków inżynierskich w województwie zachodniopomorskim dotyczące postaw edukacyjnych i zawodowych przeprowadzone zostało przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie we współpracy z Akademickimi biurami Karier z województwa zachodniopomorskiego, działającymi w ramach uczelni kształcących przyszłych inżynierów. Interpretując wyniki badań, należy wziąć pod uwagę specyfikę zastosowanej w badaniu metodyki badawczej i leżące u jej podstaw założenia poznawcze. Przede wszystkim badanie dostarczyło informacji jak rzeczywistość edukacyjną i rynek pracy postrzegają uwikłani w nie aktorzy społeczni. Wyniki badań pozwalają spojrzeć na wymienione obszary społecznej aktywności ich „oczami”. Konsekwencją takiego podejścia jest subiektywny charakter pozyskanych informacji, jednak z drugiej strony taki sposób badawczego postępowania dostarcza przesłanek dla zrozumienia, przewidywania, a także kształtowania postaw badanych. Wymienione korzyści poznawcze mają niebagatelne znaczenie dla praktyków życia społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie programów rozwojowych.

2.1. Kryteria wyboru uczelni i kierunku studiów (zawodu).

Jednym z najbardziej interesujących wyzwań poznawczych w obszarze badania postaw edukacyjnych jest ustalenie związanych z nimi wyborami. W celu scharakteryzowania postaw edukacyjnych badanych studentów kierunków inżynierskich zastosowano dwie kategorie kryteriów lub okoliczności hipotetycznie na nie wpływających – kryteria wyboru uczelni oraz kryteria wyboru kierunku studiów.¹⁰

Kryteria wyboru uczelni:

a. Kryteria dostępności:

- bliskość przestrzenna wybranej szkoły,
- dostęp do uczelnianego akademika,
- konkurencyjna wysokość czesnego.

b. Kryteria perspektywy rozwoju zawodowego:

- wybrana uczelnia stwarza możliwość nauki na preferowanym kierunku studiów,
- posiadanie przez uczelnię własnych warsztatów, pracowni, laboratoriów itp.,

---

¹⁰ Zastosowane tutaj rozwiązanie stanowi modyfikację koncepcji wykorzystanej w przeprowadzonym przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie badaniu młodzieży uczącej się w zachodniopomorskich szkołach zawodowych. Frąckiewicz A., „Uwarunkowania decyzji zawodowych i edukacyjnych oraz postawy wobec rynku pracy uczniów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w województwie zachodniopomorskim”, WUP w Szczecinie, Szczecin 2017 [źródło: <https://www.wup.pl/pl/dla-instytucji/zachodniopomorskie-observatorium-rynku-pracy/aktualnosci/raport-uwarunkowania-decyzji-zawodowych-i-edukacyjnych-oraz-postawy-wobec-r/>]

- uczelnia ma zawarte umowy partnerskie umożliwiające odbycie atrakcyjnych z punktu widzenia studenta praktyk,
- uczelnia oferuje atrakcyjny program wymiany studenckiej.

c. Kryteria bezpieczeństwa i podtrzymywania więzi społecznych:

- uczelnia proponuje atrakcyjny system stypendialny,
- w wybranej uczelni studiują lub studiowali członkowie rodziny, przyjaciele lub znajomi.

d. Kryteria opinii (w tym zwłaszcza opinii „znaczących innych”¹¹):

- sugestie, przekazy zachęcające do wyboru danej szkoły ze strony członków rodziny, przyjaciół, znajomych, nauczycieli lub doradców zawodowych,
- dobre opinie o uczelni,
- wysoka pozycja uczelni w rankingach szkół wyższych.

e. Kryterium atrakcyjności otoczenia:

- atrakcyjność miasta w którym zlokalizowana jest uczelnia.

Kryteria wyboru kierunku studiów (zawodu):

a. Kryterium perspektywy ułatwionego uczestnictwa w rynku pracy:

- ukończenie wybranego kierunku studiów postrzegane jest jako ułatwiające znalezienie pracy.

b. Kryterium opinii (w tym zwłaszcza opinii „znaczących innych”):

- sugestie, przekazy zachęcające do wyboru danego zawodu ze strony członków rodziny, przyjaciół, znajomych, nauczycieli, doradców zawodowych,
- sugestie przedstawicieli uczelni.

c. Kryterium ekonomiczne:

- ukończenie wybranego kierunku studiów stwarza możliwości związane z uzyskiwaniem, satysfakcjonujących zarobków.

d. Kryterium samorealizacji:

- konieczność uzupełnienia wykształcenia w zakresie studiowanego kierunku,
- kontynuowanie tradycji rodzinnych,
- ukończenie wybranego kierunku studiów przyczyni się do osiągnięcia satysfakcjonującej pozycji społecznej,
- wybrany kierunek studiów stanowi rozwinięcie wcześniejszych zainteresowań i wykorzystanie posiadanych predyspozycji.

---

¹¹ Autorzy mają tutaj na myśli osoby, które wywierają lub mogą wywierać istotny wpływ na systemy wartości, czy też wybory życiowe uczniów. Pojęcie to do nauk społecznych wprowadził amerykański socjolog George Herbert Mead.

Przy wyborze uczelni, badani studenci kierowali się przede wszystkim kryteriami należącymi do kategorii rozwoju zawodowego oraz dostępności (wykres 4). Wyraźnie mniejsze znaczenie w kontekście dokonywanych wyborów mają w świetle deklaracji badanych kryteria opinii oraz kryteria związane z bezpieczeństwem i podtrzymywaniem więzi społecznych. Zwraca uwagę wysoka pozycja w zestawieniu kryterium „dobre opinie o uczelni”, przy jednocześnie niskiej częstotliwości wyborów „wysokiej pozycji w rankingach szkół wyższych”. Można podejrzewać, że jest to konsekwencja większego zaufania ze strony studentów do wspólnotowych (rodzina, przyjaciele) lub około-wspólnotowych (znajomi, rówieśnicy) źródeł informacji, które najprawdopodobniej leżą u podstaw „dobrych opinii”. W odpowiedziach należących do kategorii „inne”, badani studenci zwracali uwagę na szereg, często szczegółowo scharakteryzowanych okoliczności, które częściowo mieszczą się w pozostałych kategoriach (również związanych z wyborem kierunku studiów). Można tutaj wymienić zwłaszcza atrakcyjną – z perspektywy badanego – lokalizację uczelni. Zwraca także uwagę pojawianie się deklaracji, na podstawie których można przyjąć, że wybór danej uczelni był „drugim wyborem” - badanym nie udało się dostać na inną.

Warto w tym miejscu odwołać się do badania przeprowadzonego przez firmę doradczą PricewaterhouseCoopers w 2014 roku, w trakcie którego zapytano uczniów szkół średnich, studentów oraz absolwentów o wpływ wyboru uczelni na pozycję na rynku pracy.¹² Okazuje się, że przekonanie o pozytywnym wpływie wyboru uczelni na znalezienie zatrudnienia słabnie wraz z pokonywaniem kolejnych etapów ścieżki edukacyjnej. Spośród uczniów szkół średnich, 43% zadeklarowało przekonanie o pozytywnym wpływie wyboru uczelni na gwarancje znalezienia dobrej pracy. Jednak w przypadku studentów i absolwentów odsetki były już znacznie niższe – odpowiednio: 32% dla studentów oraz 23% dla absolwentów.

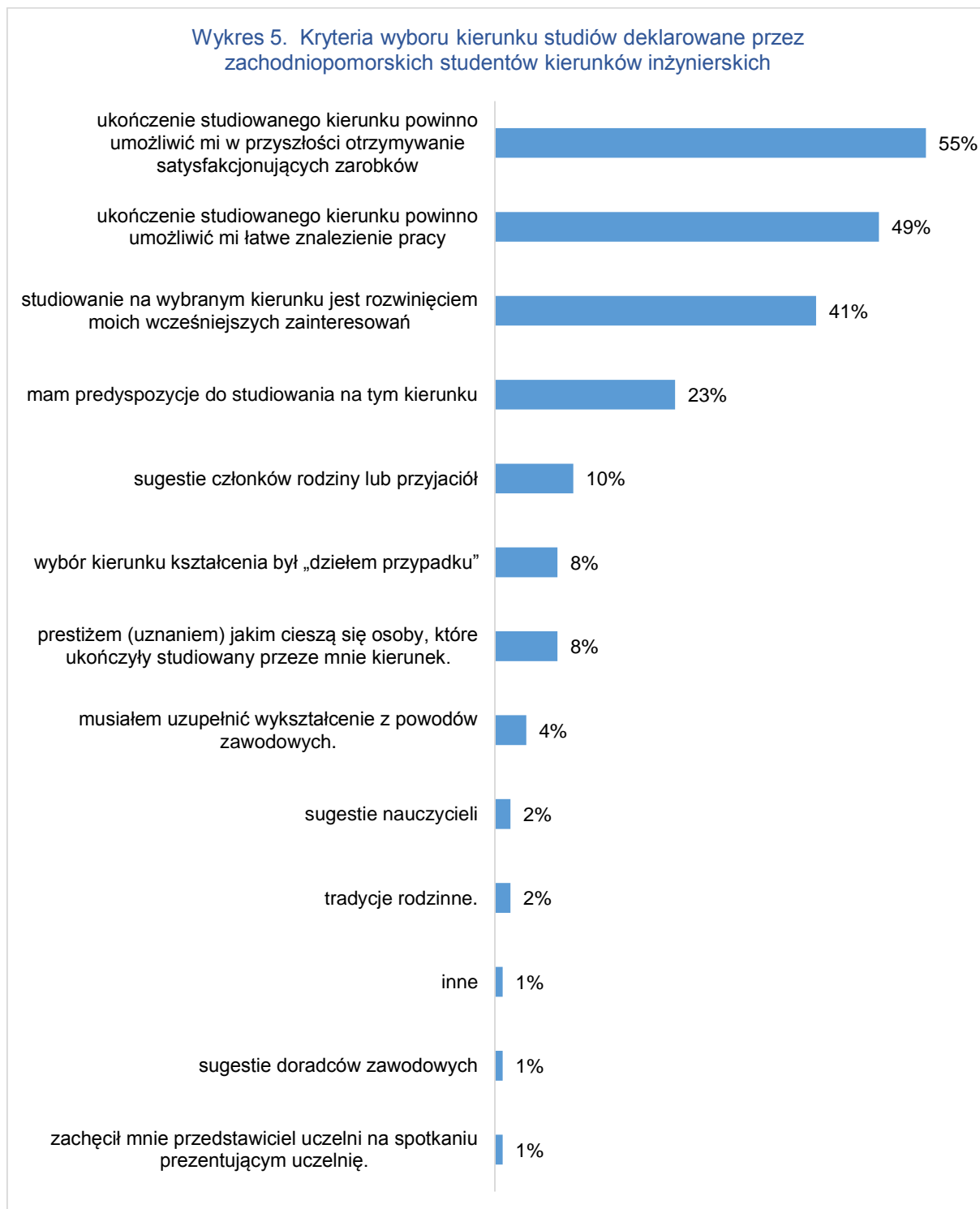
¹² „(Nie)świadome wybory zawodowe – raport 2014”, PricewaterhouseCoopers, s. 9 [źródło: https://www.pwc.pl/pl/publikacje/assets/wybory_zawodowe_2014_raport_pwc.pdf]

Wykres 4. Kryteria wyboru uczelni deklarowane przez zachodniopomorskich studentów kierunków inżynierskich

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

W przypadku wyboru kierunku studiów najczęściej wskazywane były przez badanych kryteria ekonomiczne, związane z ułatwionym oraz pozwalającym na osiągnięcie satysfakcjonujących zarobków i uczestnictwem w rynku pracy, a także kryteria związane z samorealizacją, polegającą na rozwijaniu swoich zainteresowań (wykres 5). Zwraca uwagę niska pozycja uwzględnianych w procesie decyzyjnym okoliczności, które można zaliczyć do kryterium opinii. Miały one wyraźnie większe znaczenie przy wyborze uczelni.

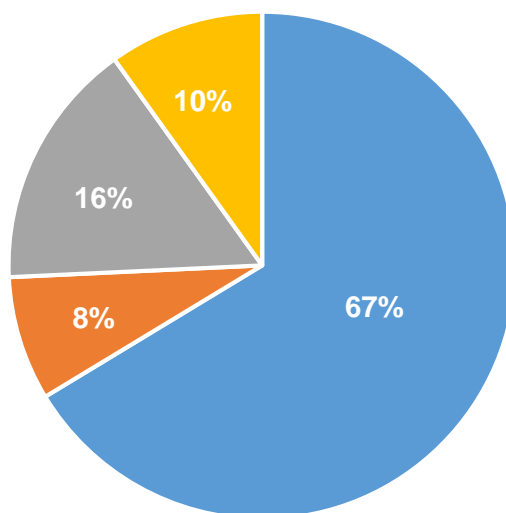

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

2.2. Oceny wyborów edukacyjnych i zawodowych.

Badani studenci kierunków inżynierskich zostali poproszeni o ocenę własnych wyborów edukacyjnych i zawodowych na poziomie szkoły wyższej. Zdecydowana większość z nich ocenia je pozytywnie (wykres 6). Oceny takie dominują zarówno w przypadku wyboru uczelni, jak i kierunku studiów (zawodu). Warto podkreślić, że deklaracje wyboru tej samej uczelni i kierunku studiów/zawodu dominują w rozkładach odpowiedzi również przy uwzględnieniu zmiennych: płeć, rok studiów oraz tryb studiów. Przy czym w przypadku roku studiów oraz trybu studiów występują wyraźne różnice w natężeniu ocen pozytywnych. O ile 73% respondentów studiujący w trybie niestacjonarnym deklarowało ponowny wybór tej samej uczelni i kierunku studiów/zawodu, to w przypadku studiujących w trybie stacjonarnym zadeklarowało to 65% studentów. Studenci stacjonarni częściej niż niestacjonarni deklarowali niezadowolenie z wyboru uczelni (17%). Z kolei w przypadku uwzględnienia roku studiów, zaobserwowano, że im wyższy rok studiów rozpatrujemy, tym niższy jest w jego przypadku odsetek deklarowanego zadowolenia z dokonanych wyborów edukacyjnych i zawodowych (75% studentów I roku, 60% studentów IV roku).

Wykres 6. Postawy studentów kierunków inżynierskich wobec własnych wyborów edukacyjnych i zawodowych na poziomie szkoły wyższej

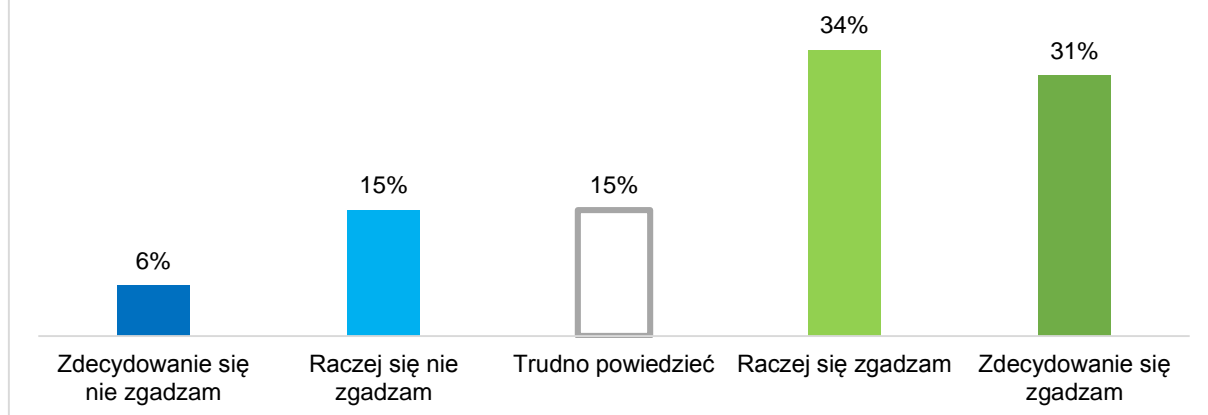

- Wybrał(a)bym tę samą uczelnię i ten sam kierunek/zawód.
- Wybrał(a)bym tę samą uczelnię ale inny kierunek/zawód (jaki kierunek/zawód?)
- Wybrał(a)bym inną uczelnię i ten sam kierunek/zawód.
- Wybrał(a)bym inną uczelnię i inny kierunek/zawód (jaki kierunek/zawód?)

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Wykres 7. Ocena wyboru studiów o profilu humanistycznym

Wybór kierunku studiów o profilu humanistycznym jest wyborem hobbystycznym, niezwiększającym szans na rynku pracy.

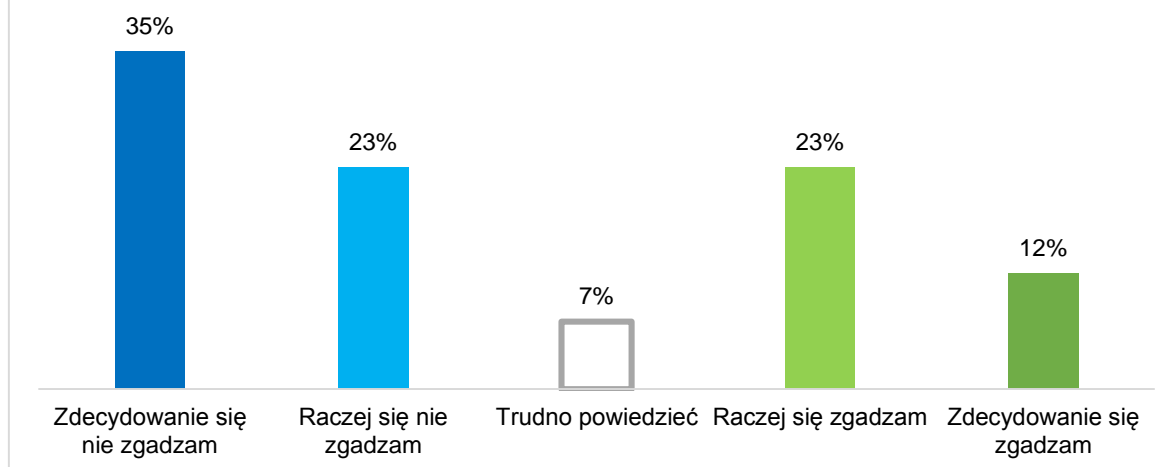
Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Wybór dalszej drogi edukacyjnej na poziomie wyższym, jest dla wielu młodych ludzi jedną z najważniejszych decyzji życiowych. Uczestnicy debaty publicznej dotyczącej wyborów edukacyjnych i zawodowych posługują się nieco mylącym podziałem na nauki ścisłe i humanistyczne¹³. Często dochodzi do wskazywania tzw. kierunków humanistycznych jako negatywnego układu odniesienia w kontekście decyzji edukacyjnych, a w konsekwencji działań podejmowanych w celu osiągnięcia jak najlepszej pozycji na rynku pracy.¹⁴ Czy badani studenci podzielają tę opinię? Na podstawie danych przedstawionych na wykresie 7, można na to pytanie odpowiedzieć twierdząco. Zdecydowana większość przyszłych inżynierów (65%), w mniejszym lub większym stopniu zgadza się z opinią, że studia humanistyczne nie zwiększają szans na rynku pracy. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że dla większości badanych, zdobycie wykształcenia wyższego nie stanowi wartości samej w sobie, czy też bezwarunkowej (wykres 8). Można przyjąć, że dla większości z nich, wyższe wykształcenie ma wartość, o ile związane z tym jest ukończenie „wartościowego” kierunku. Jednak należy podkreślić, że dla 35% badanych zdobycie wyższego wykształcenia bez względu na kierunek studiów jest wartościową inwestycją.

¹³ Zgodnie z rozporządzeniem ministra nauki i szkolnictwa wyższego z dnia 08.08.2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, wyróżnia się 8 obszarów, w tym niezależnie od „obszaru nauk humanistycznych” (w tym m.in. filozofia, historia, literaturoznawstwo), „obszar nauk społecznych” (w tym m.in. ekonomia, socjologia i psychologia). Również tzw. nauki ścisłe stanowią jedną z kategorii nauk, oprócz której wyróżnia się jeszcze nauki przyrodnicze oraz techniczne.

Wykres 8. Ocena decyzji o studiowaniu dowolnego kierunku

Warto zdobyć wyższe wykształcenie, bez względu na studiowany kierunek – lepiej mieć ukończony jakikolwiek kierunek studiów niż żaden.

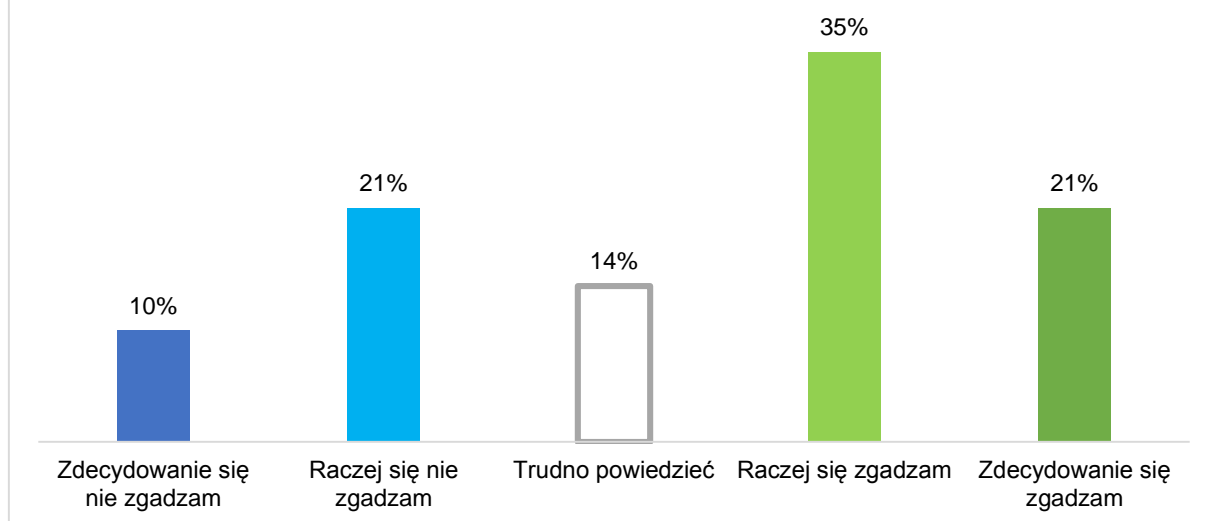

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

W nawiązaniu do powyższych ustaleń warto ponownie przyrzeć się - tym razem na nieco wyższym poziomie ogólności - dokonany przez badanych ocenom własnych decyzji edukacyjnych. Ponad połowa badanych uznaje (56%), że zdobycie wyższego wykształcenia stanowi wartość, o ile wiąże się z ukończeniem kierunku inżynierskiego (wykres 9). Tym samym wartość wyższego wykształcenia dla wielu respondentów ma charakter warunkowy, a uwarunkowana jest rodzajem ukończonego kierunku studiów.

Wykres 9. Ocena wartości wyższego wykształcenia w kontekście studiowania na kierunku inżynierskim

Warto zdobyć wyższe wykształcenie, ale pod warunkiem, że ukończy się studia na kierunku inżynierskim.

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Warto w tym miejscu odwołać się do wyników badania przeprowadzonego przez Centrum Badania Opinii Społecznej w maju 2017 roku.¹⁵ Na podstawie wyników badania ustalono, że wzrost w Polsce w porównaniu z 2013 rokiem, odsetek osób, które uznają, że warto zdobywać wykształcenie (86% deklaracji „zdecydowanie warto” i „raczej warto”). Jest to jednak odsetek niższy od rekordowego, odnotowanego w latach 2002-2009.¹⁶ Należy dodać, że 43% badanych przez CBOS uznało, że dyplom wyższej uczelni „ma dziś małą wartość na rynku pracy”. Przeciwnego zdania było 50% badanych.¹⁷ Decyzja o podjęciu studiów wyższych może mieć także związek z aspiracjami przedstawicieli wspólnot (np. rodziny), do których studenci należą. W przypadku zachodniopomorskich studentów reprezentujących kierunki inżynierskie, deklarowany udział przedstawicieli wspólnot w procesie decyzyjnym w zakresie wyborów edukacyjnych i zawodowych nie jest dominujący, chociaż w przypadku wyboru uczelni dość wysoki. Jednak może być znaczący w przypadku kreowania pierwotnej potrzeby kontynuowania nauki. Wpływ wspólnoty dotyczy również kształtowania wyobrażeń, czy też hierarchii wartości, związanych z wyborami edukacyjnymi i zawodowymi.

2.3. Przyszłość na rynku pracy.

Do podstawowych wyborów edukacyjnych po ukończeniu szkoły średniej można zaliczyć z jednej strony podjęcie decyzji o kontynuowaniu nauki, a z drugiej o trybie studiów. Większość badanych nie zgodziła się z opinią, że najlepszym rozwiązaniem jest jak najszybsze rozpoczęcie pracy po ukończeniu szkoły średniej, a w konsekwencji odłożenie dalszej edukacji na później (wykres 10). Jednak po uwzględnieniu podziału respondentów wg trybu studiów, można zaobserwować wyraźne różnice w rozkładach opinii między studentami stacjonarnymi i niestacjonarnymi. Ostatni z wymienionych częściej zgadzają się z opinią o przewadze rozwiązania związanego z odłożeniem decyzji o kontynuowaniu nauki lub kontynuowaniu go w trybie ułatwiającym wykonywanie pracy. Należy pamiętać, że mamy tutaj do czynienia z kategoriami studentów z różnym doświadczeniem na rynku pracy. Duże znaczenie dla różnic w przyjmowanych postawach może mieć tutaj także efekt potwierdzenia słuszności własnych wyborów edukacyjnych.

---

¹⁵ „Komunikat z badań nr 62/2017 - Czy warto się kształcić?”, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2017, [Źródło: http://cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_062_17.PDF]

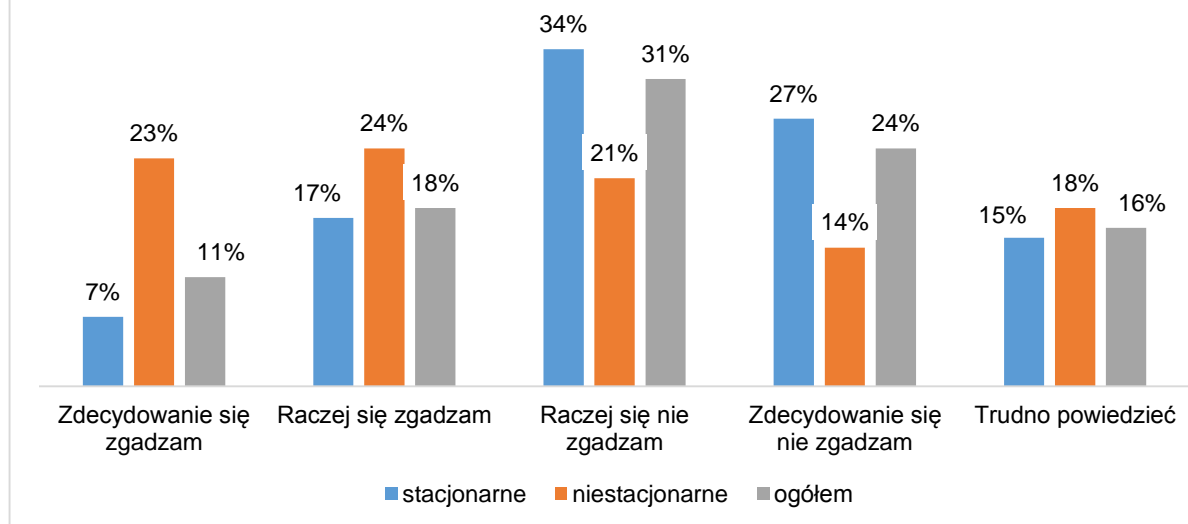
¹⁶ tamże, s. 5

¹⁷ tamże, s. 8

Wykres 10. Ocena postaw edukacyjnych polegających na jak najszybszym podejmowaniu pracy po ukończeniu szkoły średniej

Po ukończeniu szkoły średniej najlepiej od razu rozpocząć pracę, a ewentualną edukację na wyższym poziomie odłożyć na później i/lub podjąć

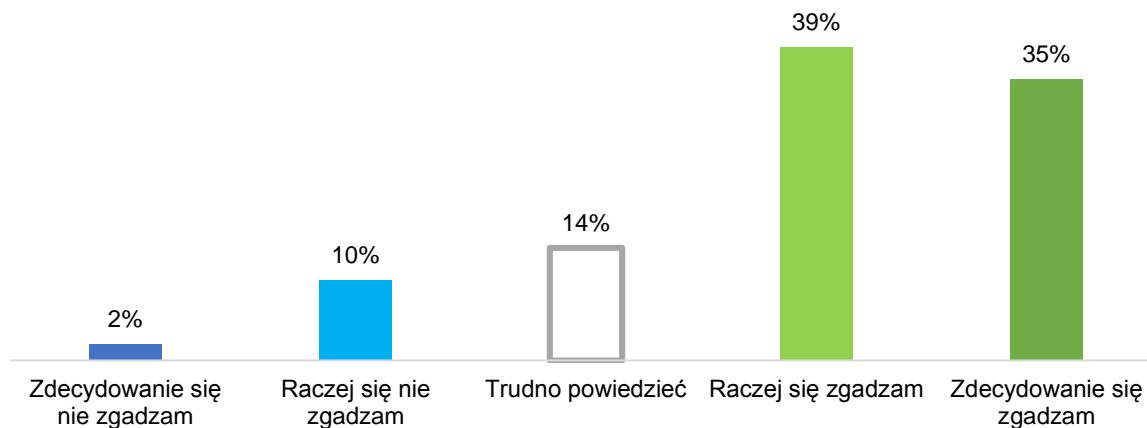
Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Interesującym zagadnieniem związanym z rynkiem pracy są postawy związane z podejmowaniem pracy w trakcie studiów. Jest to ważne zwłaszcza w kontekście konieczności zmiany trybu studiów ze stacjonarnych na niestacjonarne. Warto jednak w tym miejscu zaznaczyć, że studiowanie w trybie stacjonarnym dla sporej części studentów nie wiąże się z brakiem aktywności zawodowej. Według Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, w 2013 roku pracowało 40% studentów stacjonarnych.¹⁸ Tym samym zastosowane w badaniu odnośnienie się respondentów do prowokującej dylemat decyzyjny „atrakcyjnej pracy” ma tutaj kluczowe znaczenie. Złuszcz, jeżeli hipotetycznie jej podjęcie wymaga zmiany trybu studiów. Zdecydowana większość badanych studentów kierunków inżynierskich w województwie zachodniopomorskim (74%) uznała, że propozycja „atrakcyjnej pracy” jest warunkiem wystarczającym do zmiany trybu studiów (wykres 11). Przy czym studenci stacjonarni byli w swoich pozytywnych wyborach mniej zdecydowani. Odpowiedź „zdecydowanie się zgadzam” wskazało 32% z nich, natomiast w przypadku studentów niestacjonarnych, takich wskazań było 46%.

¹⁸ „Przyszłe kadry polskiej gospodarki”, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2013, s. 40 [źródło: https://www.parp.gov.pl/images/PARP_publications/pdf/20014.pdf]

Wykres 11. Ocena postaw edukacyjnych związanych ze zmianą trybu studiów

Jeżeli student studiów stacjonarnych otrzyma atrakcyjną propozycję pracy, to najlepszym rozwiązaniem jest skorzystanie z propozycji i kontynuowanie studiów w formie niestacjonarnej.

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Badani studenci zostali poproszeni o podzielenie się przewidywaniami dotyczącymi swojej przyszłości na rynku pracy w ciągu 2 lat od ukończenia studiów (wykres 12). Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że wśród badanych dominowały przewidywania optymistyczne. Prawie połowa respondentów nie spodziewa się większych problemów ze znalezieniem pracy (49%), a spora część planuje kontynuować już podjętą pracę lub kontynuować prowadzenie własnej firmy (23%).

Wykres 12. Przewidywania dotyczące pozycji na rynku pracy

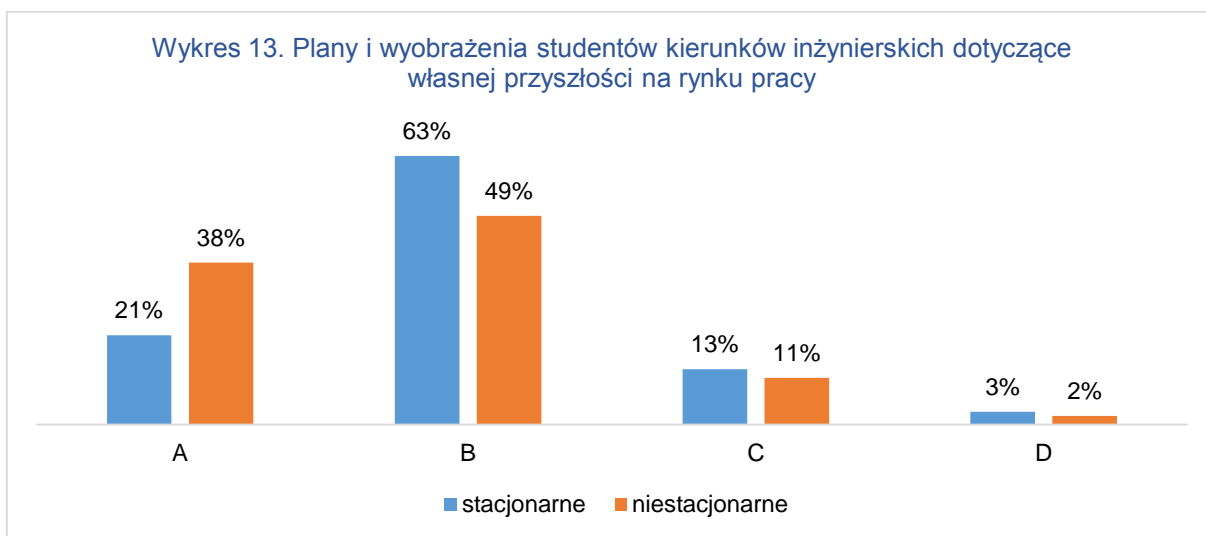
Które zdanie najlepiej oddaje Pana/i przewidywania dotyczące własnej przyszłości na rynku pracy w ciągu 2 lat od ukończenia studiów? (prosimy wybrać tylko 1 odpowiedź, która Pana/i zdaniem najlepiej)

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Jednym z najczęściej poruszanych w debacie publicznej obszarów tematycznych związanych z rynkiem pracy są zagraniczne migracje zarobkowe. Jest to zagadnienie szczególnie ważne zwłaszcza ze względu na osoby, które ukończyły lub niebawem ukończą studia inżynierskie. To właśnie tutaj szczególnie mocno akcentuje się problem „drenażu mózgu” i niepokojącego osłabiania potencjału podażowego krajowego rynku pracy. Specyfiką polskiej emigracji zarobkowej jest właśnie problem wędrowników osób posiadających wysokie kwalifikacje, poszukiwane również na polskim rynku pracy.

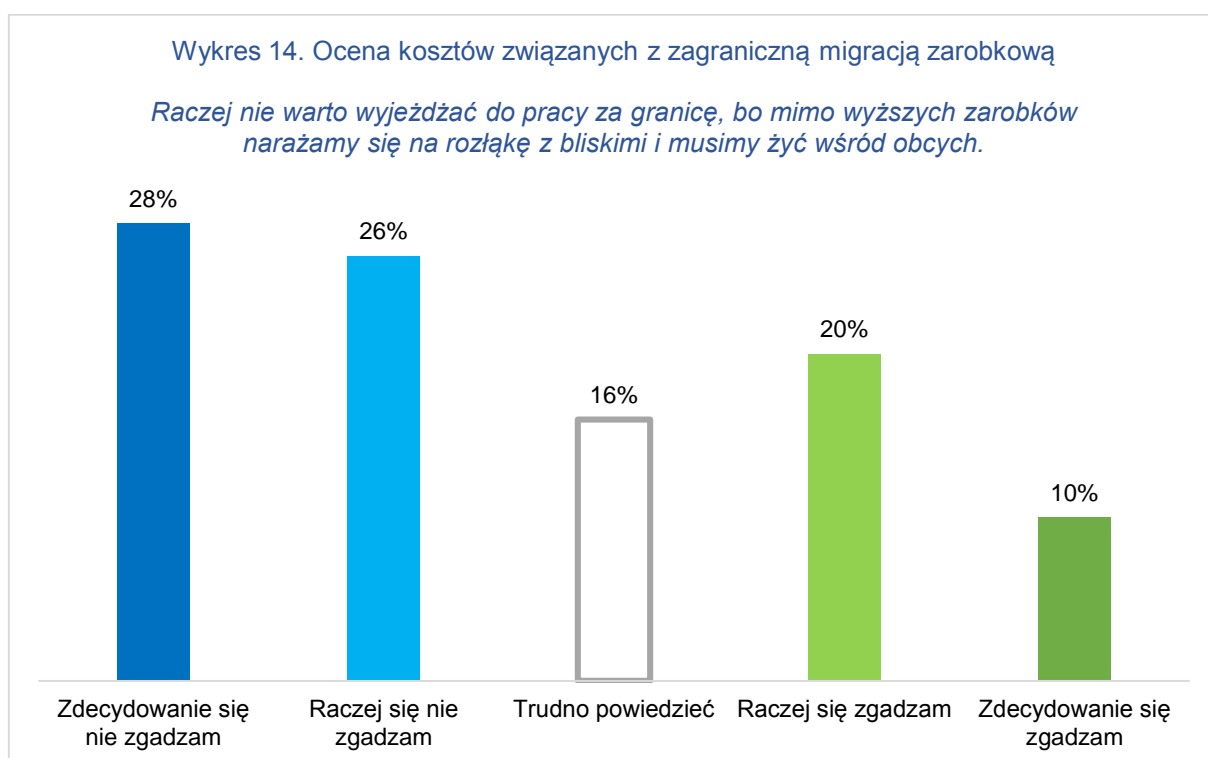
Jednym z kluczowych celów badania była ocena potencjału migracyjnego zachodniopomorskich studentów kierunków inżynierskich. Jeżeli uwzględnimy wcześniej wskazane problemy krajowego rynku pracy związane z zagranicznymi migracjami zarobkowymi, wyniki badań mogą nastrajać optymistycznie. Zdecydowana większość badanych preferuje podejmowanie pracy, czy też prowadzenie firmy w Polsce (wykres 13). Postawy te są jednak zróżnicowane – od postaw preferujących pracę za granicą (postawa oznaczona na wykresie literą A) po postawy negatywne w kontekście aktywności na zagranicznym rynku pracy (postawy typu D). Radykalnie negatywne postawy wobec zagranicznej migracji zarobkowej cechują przede wszystkim studentów studiów niestacjonarnych. Aż 38% z nich nie bierze pod uwagę wyjazdu do pracy za granicę lub prowadzenia tam działalności gospodarczej.

A	B	C	D
W przyszłości zdecydowanie chciał/a/bym pracować (lub prowadzić firmę) tylko w Polsce, wyjazdu do pracy za granicą (za wyjątkiem np. płatnych staży itp.) nie biorę pod uwagę.	W przyszłości chciał/a/bym pracować (lub prowadzić własną firmę) raczej w Polsce, ale nie wykluczam wyjazdu do pracy za granicę w przypadku pojawienia się atrakcyjnej oferty pracy lub skłaniających mnie do tego okoliczności życiowych.	W przyszłości raczej chciał/a/bym pracować (lub prowadzić własną firmę) za granicą, ale w przypadku pojawienia się atrakcyjnej oferty pracy lub skłaniających mnie do tego okoliczności życiowych nie wykluczam podjęcia pracy w Polsce.	W przyszłości zdecydowanie chciał/a/bym pracować (lub prowadzić własną firmę) za granicą, pracy w Polsce nie biorę pod uwagę.

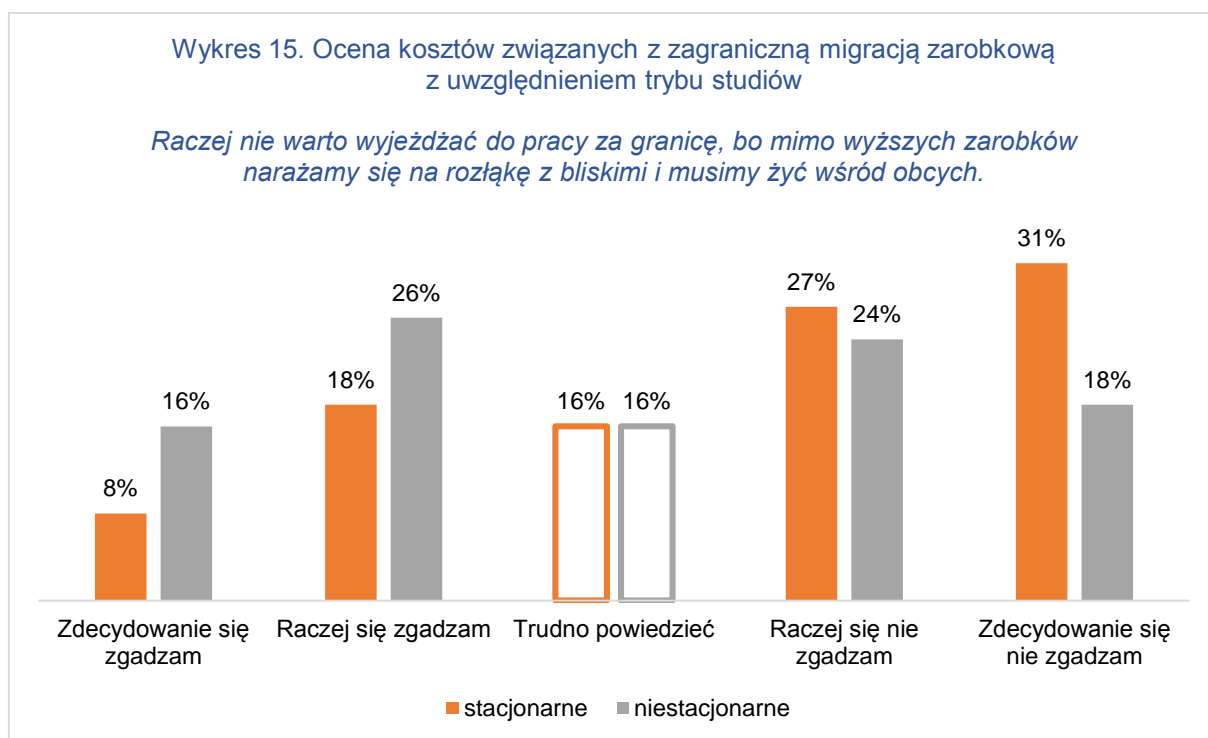
Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Wyjazd do pracy za granicę wiąże się dla migranta z ponoszeniem szeregu kosztów. Można tutaj wymienić zarówno koszty materialne, jak i społeczne oraz emocjonalne. Wyniki badań zagranicznych migrantów zarobkowych wyraźnie wskazują, że problemy związane z odnalezieniem się w nowym otoczeniu oraz rozłąka z osobami bliskimi stanowią okoliczności, które można traktować jako zniechęcające do wyjazdu do pracy za granicę.¹⁹ W opinii 30% badanych studentów rozłąka z bliskimi oraz konieczność życia wśród obcych, stanowi okoliczność zniechęcającą do wyjazdu do pracy za granicę (wykres 14). Jednak po podzieleniu respondentów na kategorie wg trybu studiowania, okazuje się, że to przede wszystkim studenci studiów niestacjonarnych traktują zagraniczną migrację zarobkową jako generującą znaczący koszt emocjonalny i społeczny (wykres 15). Może mieć na to wpływ średnia wieku respondentów – 23 lata dla studentów stacjonarnych i 28 lat dla studiujących w trybie niestacjonarnym. W przypadku ostatnich z wymienionych, prawie 30% respondentów było w wieku co najmniej 30 lat. W konsekwencji mamy do czynienia z różnym umiejscowieniem w cyklu życia w kontekście posiadania rodziny lub planów związanych z jej założeniem.

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

¹⁹ Hołub-Iwan J., Frąckiewicz A., „Zagraniczne migracje zarobkowe w województwie zachodniopomorskim w 2010 roku”, WUP w Szczecinie, Szczecin 2011, s. 42 [źródło: <https://www.wup.pl/images/uploads/zorpmigracje2010.pdf>]

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

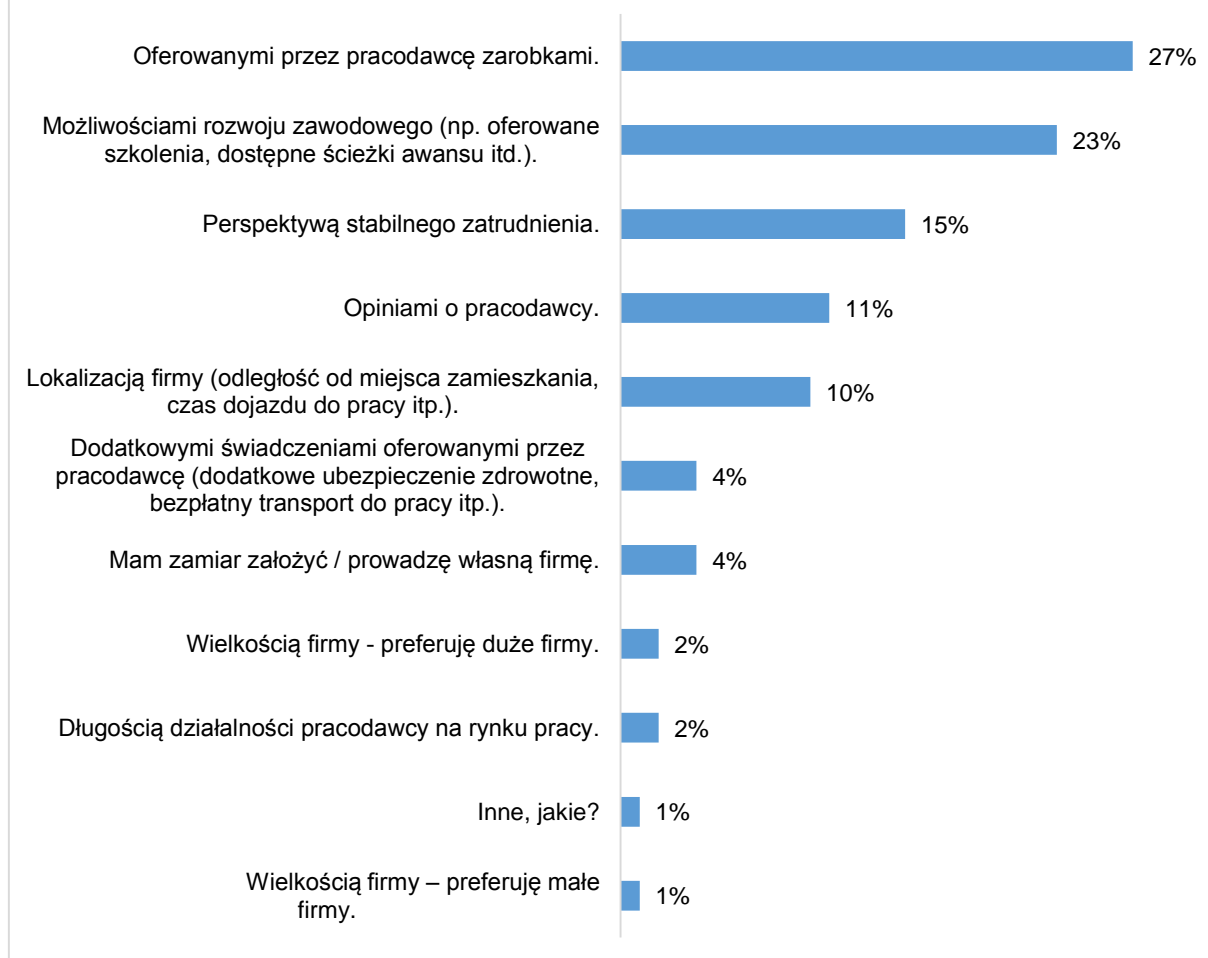
2.4. Kryteria wyboru i sposoby poszukiwania pracodawcy.

Kryteria wyboru pracodawcy stanowią istotny dla zrozumienia postaw pracowniczych obszar badawczy związanych z rynkiem pracy. Wspomniane kryteria można podzielić na materialne (ekonomiczne) oraz niematerialne. Do pierwszej z wymienionych kategorii można zaliczyć: wysokość oferowanych przez pracodawcę zarobków, lokalizację i wielkość firmy, a także dodatkowe świadczenia oferowane przez pracodawcę. Z kolei do kryteriów niematerialnych należą: kryteria związane z rozwojem zawodowym, kryteria bezpieczeństwa (stabilność zatrudnienia i długość działalności firmy) oraz opinii.

W kontekście wyboru pracodawcy, badani studenci w pierwszej kolejności wskazywali na oferowaną przez nich wysokość zarobków (wykres 16), czyli kryterium materialne. Na drugim miejscu znalazło się jedno z kryteriów niematerialnych – możliwość rozwoju zawodowego. Z kolei na trzecim kryterium bezpieczeństwa – stabilność zatrudnienia.

Wykres 16. Kryteria wyboru pracodawców

Czym będzie się Pan/i kierować (lub czym kieruje/kierował/a) przy wyborze pracodawcy?

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Warto w tym miejscu zwrócić także uwagę na znajdującą się na piątym miejscu w zestawieniu „**lokalizację firmy**”. Dojazdy do pracy stanowią jeden z poważniejszych kosztów wykonywanej pracy. Niektórzy pracodawcy zachęcają do podjęcia pracy w ich firmie proponując właśnie bezpłatny transport masowy dla pracowników, refundację ponoszonych na dojazd do pracy kosztów lub samochód służbowy. W świetle wyników badań ogólnopolskich okazuje się, że średni czas dojazdu Polaków do pracy wynosi 41 minut.²⁰ W przypadku badanych studentów kierunków inżynierskich w trybie stacjonarnym deklarowany czas dojazdu jaki respondenci gotowi byłiby poświęcić na dojazd do pracy w jedną stronę wyniósł 52 minuty (wykres 17). Dłużej do pracy gotowi są dojeżdżać studenci niestacjonarni – 57 minut. Zaobserwowano także wyraźną różnicę w deklarowanym granicznym czasie dojazdu do pracy wśród kobiet i mężczyzn. Mężczyźni skłonni są poświęcić na dojazd do pracy wyraźnie więcej czasu niż panie - różnica wynosi 8 minut (wykres 18).

²⁰ Ze szczegółowymi informacjami dotyczącymi dojazdów Polaków do pracy można zapoznać się pod adresem: http://inwestycje.pl/logistyka_transport/Wyniki-badania-Dojazdy-Polakow-do-pracy;294032;0.html

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

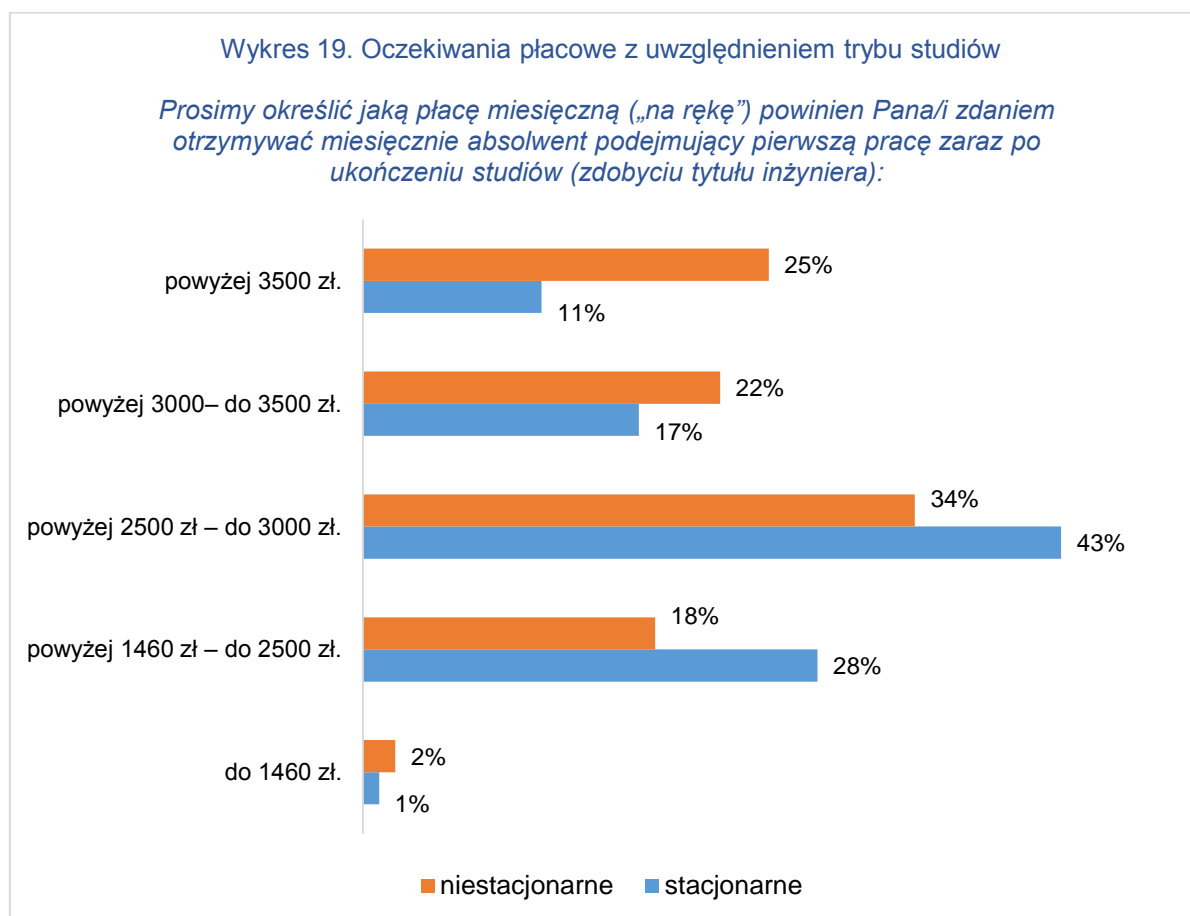

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

W publicznej debacie o rynku pracy eksperci wielokrotnie zwracali uwagę na wzrost presji płacowej, która związana jest z coraz większym deficytem pracowników.²¹ Z kolei respondenci wskazywali najczęściej na okoliczności płacowe, jako decydujące o wyborze pracodawcy. W skład badanej próby weszły zarówno osoby pracujące okazjonalnie lub dotychczas niepracujące, jak i osoby pracujące, które dodatkowo są aktywne edukacyjnie. Zróżnicowanie to, stanowiło przyczynek do zwrócenia się do respondentów z prośbą o podanie wysokości wynagrodzenia dla osoby będącej – w przybliżeniu – w ich sytuacji w kontekście wykształcenia i doświadczenia zawodowego. Na podstawie wyników badania można stwierdzić, że rozkłady opinii badanych są zróżnicowane ze względu na tryb studiów (wykres 19), a także związane z tym różnice w doświadczeniu zawodowym. Studenci niestacjonarni zdecydowanie częściej niż stacjonarni wskazują górne przedziały wynagrodzenia. Warto w tym miejscu podkreślić, że 63% respondentów reprezentujący kategorię studiujących w trybie niestacjonarnym pracowało w ciągu ostatnich dwóch lat lub aktualnie pracuje na etat. W przypadku studentów stacjonarnych odsetek ten wyniósł 14%. Można przypuszczać, że wyższe oczekiwania płacowe są związane z lepszą pozycją wyjściową na rynku pracy osób studiujących w trybie

²¹ Barometr Rynku Pracy VIII, III kwartał 2017 s. 30 [źródło: <http://www.workservice.com/pl/content/download/6219/46221/file/WS%20Barometr%20Rynku%20Pracy%20VIII.pdf>]

niestacjonarnym, którzy posiadają już pewne doświadczenie zawodowe. Jest to istotny w oczach pracodawców atrybut pracowniczy, który przekłada się na wysokość wynagrodzenia.²²

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Interesujących informacji dostarcza uwzględnienie w analizie oczekiwań płacowych zmiennej płéć (wykres 20). Okazało się, że wśród badanych, mężczyźni zdecydowanie częściej wskazywali górne przedziały płacowe. Biorąc pod uwagę realia płacowe w kraju nie jest to zaskakujące. Jednak skala zaobserwowanych różnic już tak. W świetle Ogólnopolskiego Badania Wynagrodzeń przeprowadzonych przez firmę Sedlak & Sedlak w 2015 roku, w przypadku kategorii specjalistów płaca kobiet stanowiła w zależności od stażu pracy od 76% do 92% wynagrodzenia otrzymywanego przez mężczyzn.²³ Dla zilustrowania różnic płacowych można posłużyć się przykładem absolwentów studiów na kierunku informatyka w Polsce. Ogółem w ich przypadku wysokość wynagrodzenia kobiet wyniosła w rozpatrywanym roku blisko 83% wynagrodzenia mężczyzn. Na różnice płacowe wskazują także badania GUS.²⁴ W październiku 2014 roku kobiety z wykształceniem wyższym otrzymywały w Polsce 88,5% przeciętnej stawki godzinowej brutto (mężczyźni 116,1%). Dla kategorii specjalistów, wartość ta wyniosła w przypadku kobiet 92,9% (mężczyźni 111,9%).

²² Kocór M., Strzebońska A., Dawid-Sawicka M., „Rynek widziany oczami pracodawców”, s. 32

[źródło: <https://bkl.parp.gov.pl/pobierz.html/Rynek%20pracy%20widziany%20oczami%20pracodawc%C3%B3w.pdf>]

²³ <https://wynagrodzenia.pl/artukul/wynagrodzenia-kobiet-i-mezczyzn-w-2015-roku>

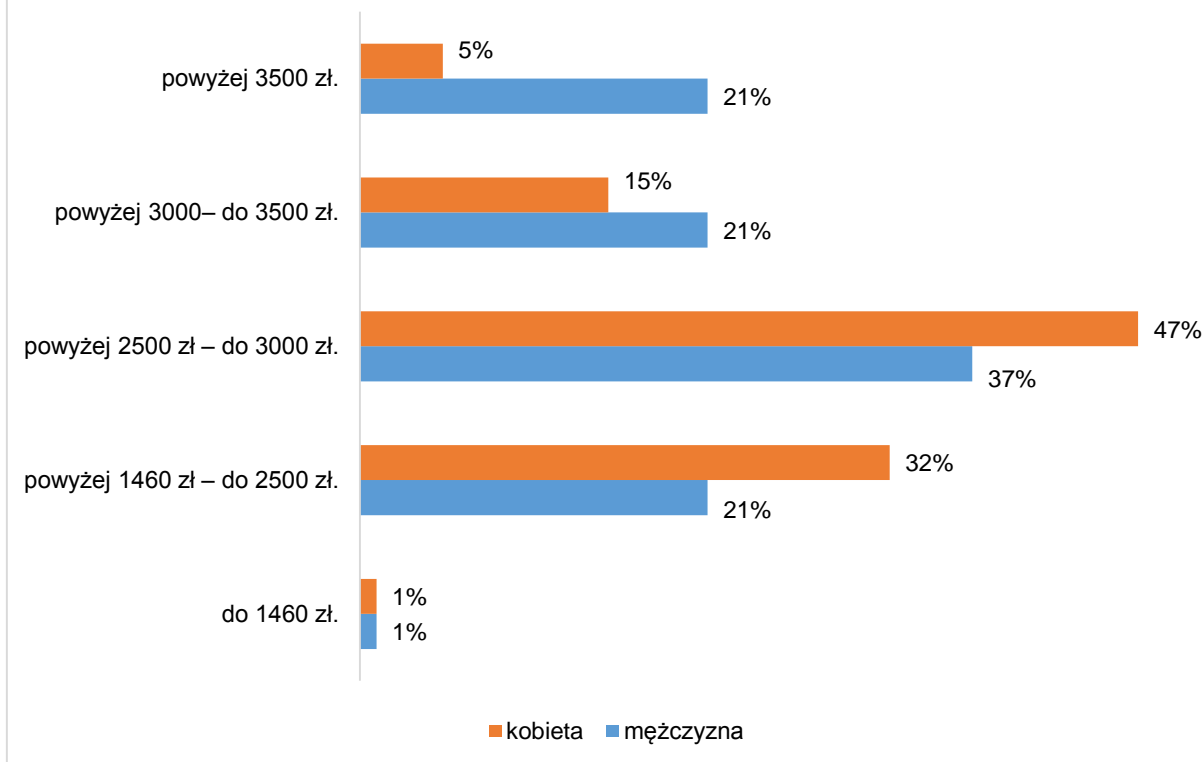
²⁴

http://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5474/12/1/1/roznice_w_wynagrodzeniach_i_kobiet_i_mezczyzn_w_2014.pdf

Wykres 20. Oczekiwania płacowe z uwzględnieniem płci

Prosimy określić jaką płacę miesięczną („na rękę”) powinien Pana/i zdaniem otrzymywać miesięcznie absolwent podejmujący pierwszą pracę zaraz po ukończeniu studiów (zdobyciu tytułu inżyniera), na kierunku:

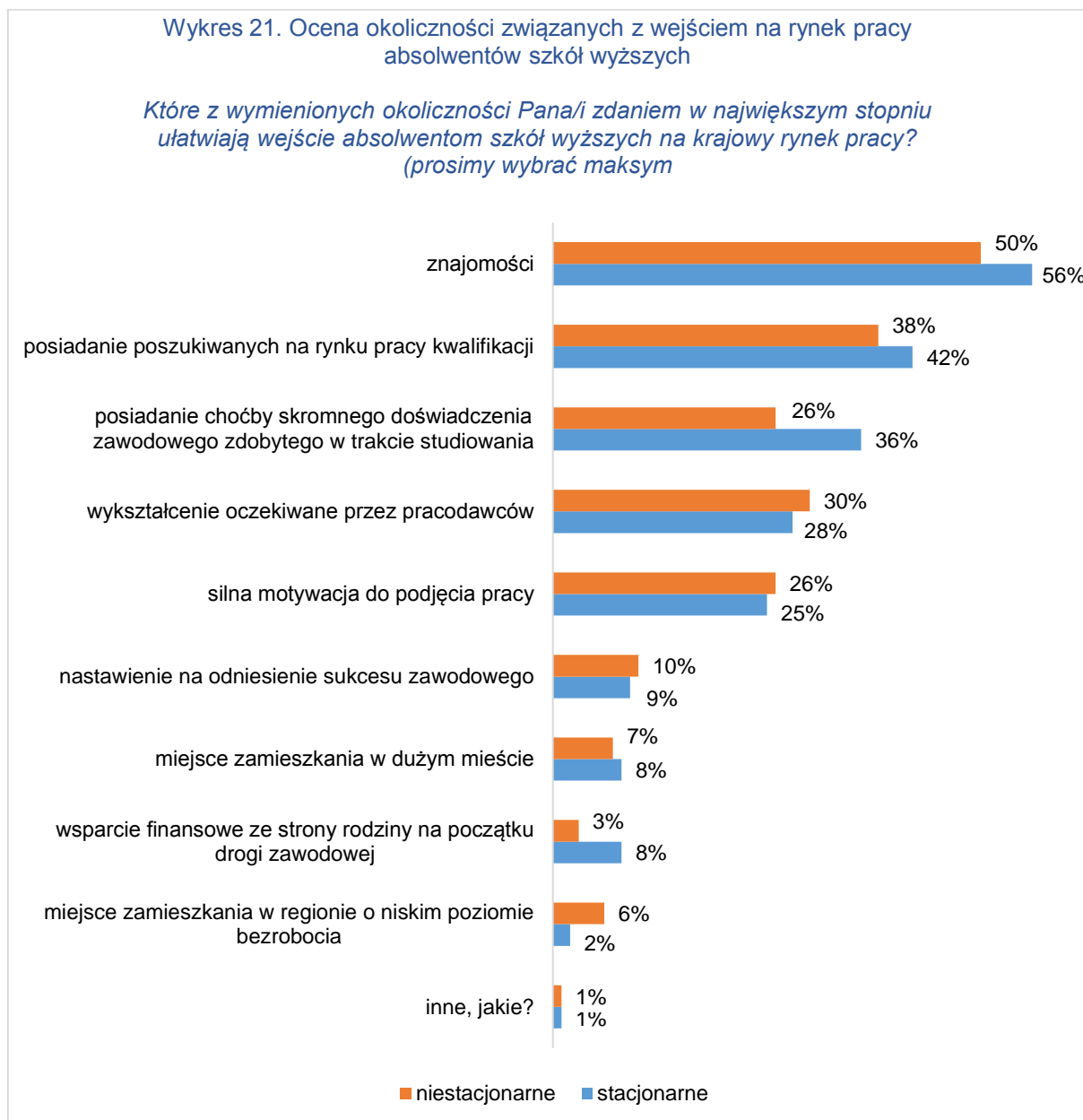

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Badani studenci zostali poproszeni o podzielenie się opiniami dotyczącymi okoliczności, które ich zdaniem ułatwiają wejście absolwentom szkół wyższych na krajowy rynek pracy. Można tutaj wymienić dwie kategorie takich okoliczności. Pierwsze z nich wiążą się z indywidualnymi zasobami posiadanymi przez poszukujących pracy – wykształcenie, kwalifikacje, motywacja, doświadczenie. Kategorię, którą tworzą wymienione tutaj czynniki można określić mianem **profilu indywidualnego**. Do drugiej kategorii należy zaliczyć okoliczności, które lokują się poza jednostką, chociaż nie są one od jednostki niezależne, ponieważ mieszczą się w zakresie możliwych do dokonania przez nią wyborów. Do kategorii okoliczności *zewnętrznych* można zaliczyć: sieć znajomości, czy też miejsce zamieszkania.

Najczęściej wskazywaną przez respondentów okolicznością sprzyjającą absolwentom szkół wyższych w wejściu na rynek pracy były „znajomości” (wykres 21). Jest to czynnik należący do obszaru zewnętrznego. Należy podkreślić, że „Znajomości” były najczęściej wybieranym czynnikiem pierwszego wyboru. Przy czym warto zwrócić uwagę, że pozostałe odpowiedzi reprezentujące wymienioną kategorię (okoliczności zewnętrzne), wyraźnie ustępują miejsca w zestawieniu czynnikom wchodzącym

w skład profilu indywidualnego. Duże znaczenie sieci społecznych (tutaj „znajomości”) w poszukiwaniu pracy było wielokrotnie potwierdzone wynikami badań.²⁵

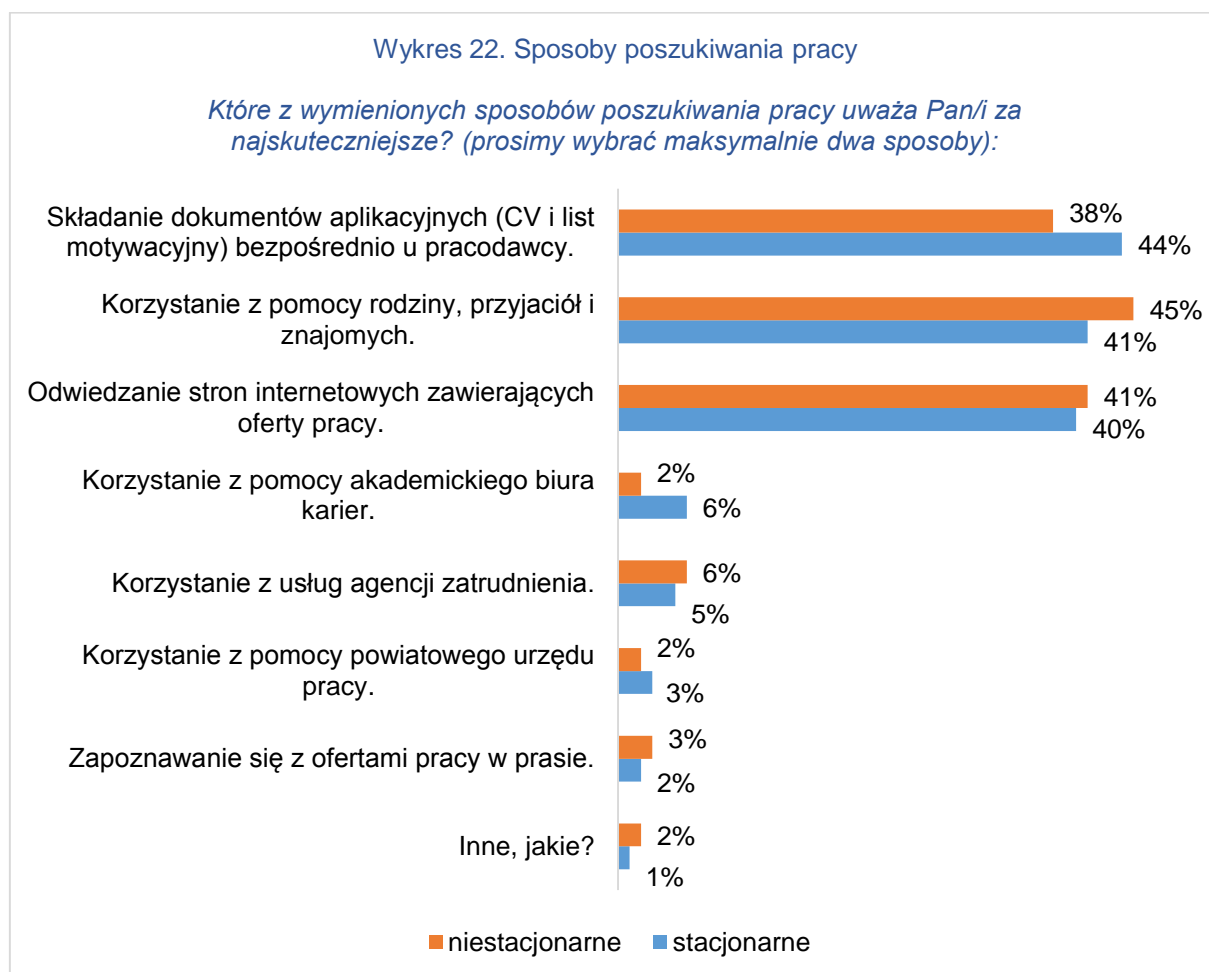

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Za najskuteczniejsze sposoby poszukiwania pracy badani studenci uznali: bezpośredni kontakt z pracodawcą (składanie dokumentów aplikacyjnych bezpośrednio u pracodawcy), odwiedzanie stron internetowych zawierających oferty pracy oraz korzystanie z pomocy rodziny, przyjaciół i znajomych (wykres 22). Wymienione sposoby wyraźnie dominują w zestawieniu. Może dziwić niska pozycja w zestawieniu instytucji specjalizujących się w pośrednictwie pracy (powiatowe urzędy pracy, agencje

²⁵ „Osoby młode na rynku pracy w 2016 r.”, GUS, Warszawa 2017, s.18 [źródło: http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5821/13/1/1/osoby_mlode_na_ryнку_pracy_w_2016r.pdf]

zatrudnienia). Może to być jednak związane ze specyfiką badanej kategorii respondentów w kontekście popytowym rynku pracy.²⁶

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

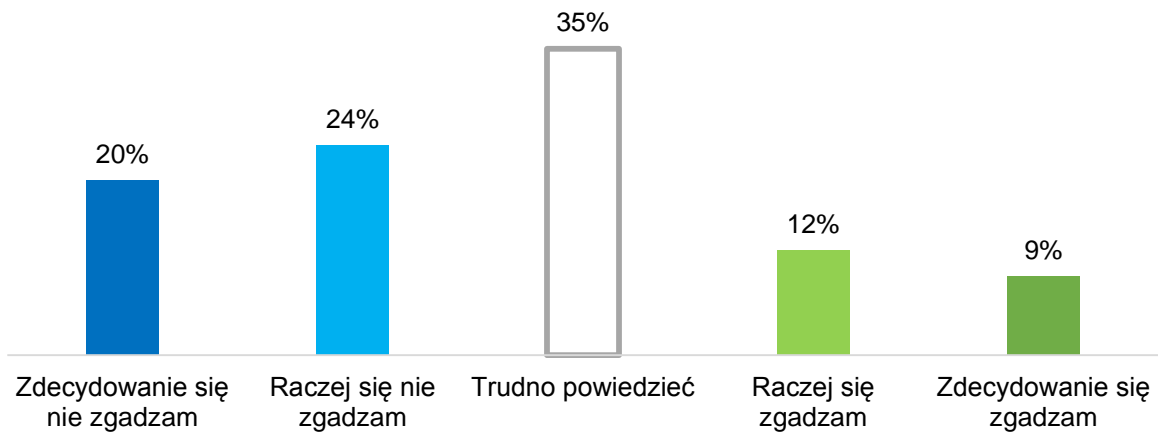
Badanych poproszono o ocenę szeregu opinii dotyczących rynku pracy. Działanie to miało pozwolić na ujawnienie obecności w świadomości studentów kierunków inżynierskich wyobrażeń (stereotypów) dotyczących rynku pracy. Wyniki tego zabiegu poznawczego są prezentowane także w innych częściach raportu (wykresy: 10 / 11 / 14). W tym miejscu proponujemy skoncentrować się na wynikach oceny trzech opinii dotyczących pracodawców: narodowości, czy też kraju ich pochodzenia; sektora, który reprezentują oraz ich postaw wobec pracowników.

W przypadku zakładanej w poddawanym ocenie zdaniu przewagi zatrudnienia w kraju u polskiego pracodawcy nad zatrudnieniem u pracodawcy zagranicznego, prawie połowa respondentów uznała, że takowa przewaga nie występuje (wykres 23). Jednak dla 21% studentów kierunków inżynierskich, narodowość pracodawcy ma znaczenie, a w konsekwencji preferowana jest przez nich praca u polskiego pracodawcy. Należy zwrócić uwagę, że występuje tutaj bardzo wysoki poziom niezdecydowania (35%).

²⁶ http://www.manpowergroup.pl/wp-content/uploads/2016/09/2016_Raport_Niedobór_talentów-info.-prasowa-ManpowerGroup.pdf

Wykres 23. Postawy wobec pracodawców ze względu na ich narodowość (kraj pochodzenia)

W kraju lepiej pracować u polskiego niż zagranicznego pracodawcy.

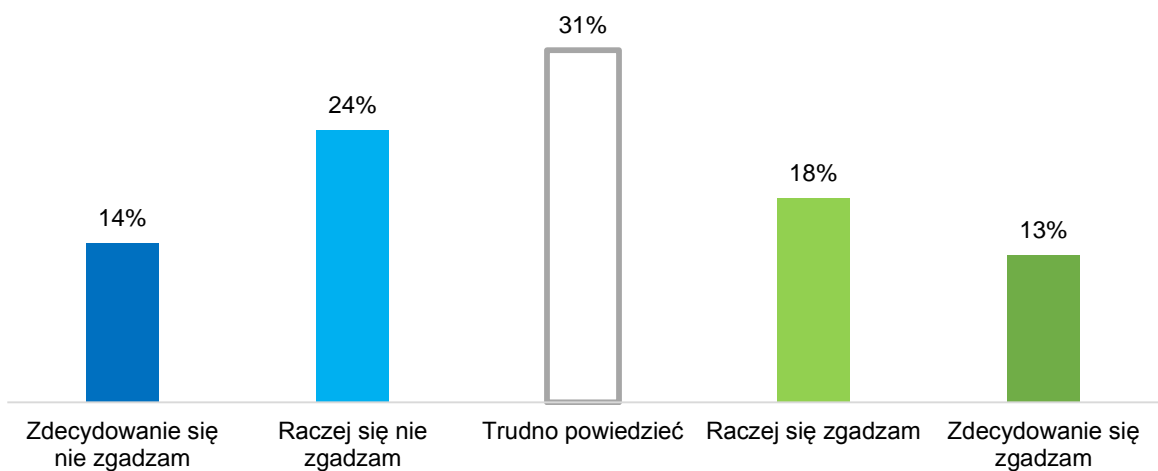

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Z podobnie wysokim poziomem niezdecydowania mamy do czynienia w przypadku dokonanych przez respondentów ocen kolejnych dwóch alternatywnych sytuacji na rynku pracy: praca w firmie prywatnej lub praca w sektorze publicznym (Wykres 24). Opinię o przewadze zatrudnienia w firmie prywatnej w porównaniu z firmą działającą w sektorze publicznym podziela 31% badanych.

Wykres 24. Postawy wobec pracodawców ze względu na formę własności

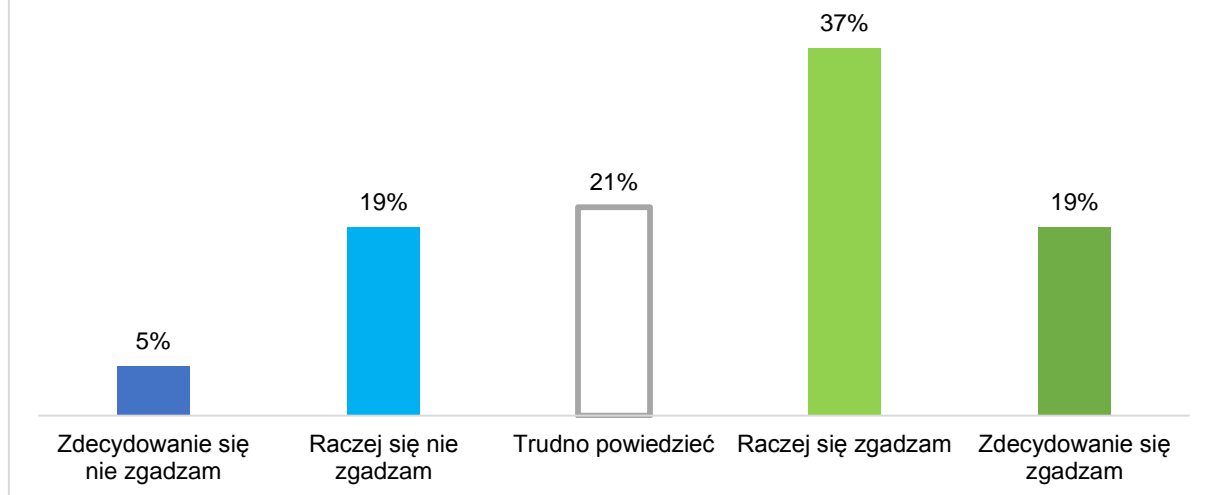
Lepiej pracować w firmie prywatnej, niż w sektorze publicznym (np. w firmie państwowej).

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Wykres 25. Postawy wobec pracodawców w kontekści ich stosunku do pracowników

Pracodawcy zawsze dążą do maksymalizacji zysków nie oglądając się – o ile sytuacja ich do tego nie zmusza - na potrzeby pracowników.

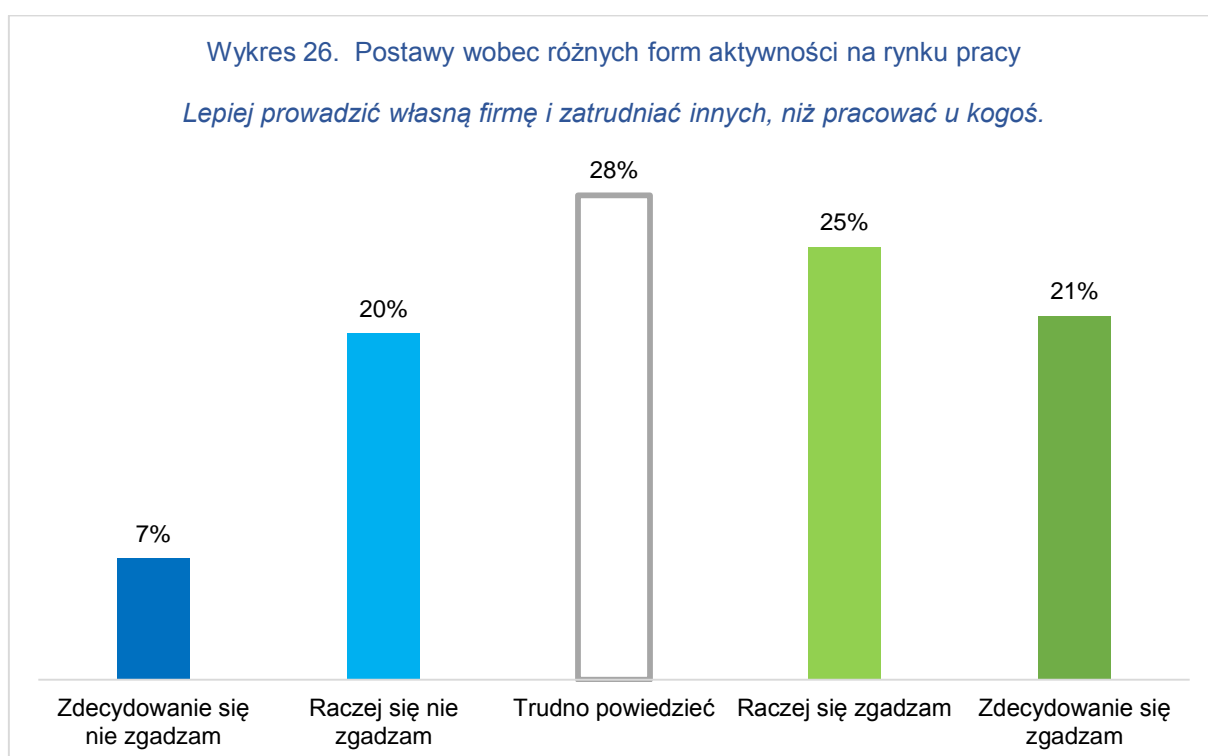
Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Interesującym obszarem problemowym dotyczącym rynku pracy, jest wzajemne postrzeganie siebie przez pracodawców i pracobiorców. Mamy tutaj do czynienia z szeregiem założeń wyjściowych, które w dużym stopniu kształtują postawy na rynku pracy przedstawicieli jednej i drugiej strony. Ponad połowa badanych studentów (56%) uznała, że pracodawcy kierują się przede wszystkim maksymalizacją swoich zysków, ignorując potrzeby pracowników (wykres 25). Warto w tym miejscu podkreślić, że największy odsetek respondentów, którzy zgadzają się z ww. opinią, odnotowano dla kategorii osób nie pracujących w ciągu ostatnich dwóch lat (64% deklaracji pozytywnych). Z kolei najniższy odsetek osób uznających, że pracodawcy dążą przede wszystkim do maksymalizacji zysków odnotowano dla respondentów, którzy w ciągu ostatnich lat prowadzili lub nadal prowadzą działalność gospodarczą (46%). Mamy tutaj do czynienia z jednej strony z negatywnym stereotypem pracodawcy wśród osób bez doświadczenia lub z niewielkim doświadczeniem zawodowym i licznie podejmowanymi próbami obrony, czy też kształtowania pozytywnego wizerunku przez przedsiębiorców.²⁷ W przypadku „obrońców” wizerunku 33% badanych nie zgadza się z opinią o dążeniu do maksymalizacji zysków przedsiębiorstwa kosztem potrzeb pracowników. Należy podkreślić, że z rozważaną tutaj opinią częściej zgadzają się studenci studiów niestacjonarnych (59%). Z kolei w przypadku respondentów planujących w ciągu 5 lat założyć firmę, pogląd taki podziela 61% osób. To odsetek wyższy niż dla osób nie posiadających takich planów (52%). Ocena, czy też to jak postrzegani są pracodawcy przez pracowników, stanowi ważny element budowania wzajemnych relacji. Jeżeli dominują wśród populacji pracobiorców negatywne stereotypy – w kontekście określonego systemu wartości i interesów - dotyczące pracodawców, w konsekwencji prowadzić to może do występowania wśród uczestników rynku pracy niepożądanych przez pracodawców postaw.

²⁷ Zaklasyfikowanie stereotypu jako „negatywny” lub „pozytywny” ma charakter umowny, ponieważ nie musi wiązać się z nimi np. postawa negatywna wobec rozpatrywanych tutaj zachowań.

2.5. Postawy w zakresie przedsiębiorczości.

Jednym z najważniejszych założeń polityki rynku pracy samorządu województwa zachodniopomorskiego jest rozwój przedsiębiorczości, który „powinien zostać uzyskany poprzez promowanie i wspieranie ‘młodej przedsiębiorczości’ oraz inicjowanie aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości społecznej wśród uczniów zachodniopomorskich szkół średnich i wyższych.”²⁸ Można przyjąć, że szczególnie ważnym jest wspieranie przedsiębiorczości wśród studentów kierunków inżynierskich. Związane to jest przede wszystkim z programami rozwojowymi województwa, którego pozycja ma być wzmocniana m.in. poprzez wsparcie dla inicjatyw mieszczących się w ramach Inteligentnych Specjalizacji Województwa Zachodniopomorskiego.²⁹ Jest to obszar, w którym osoby z wykształceniem technicznym mają do odegrania szczególną rolę i to zarówno w zakresie inicjowania, jak i realizacji „inteligentnych” rozwiązań.

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

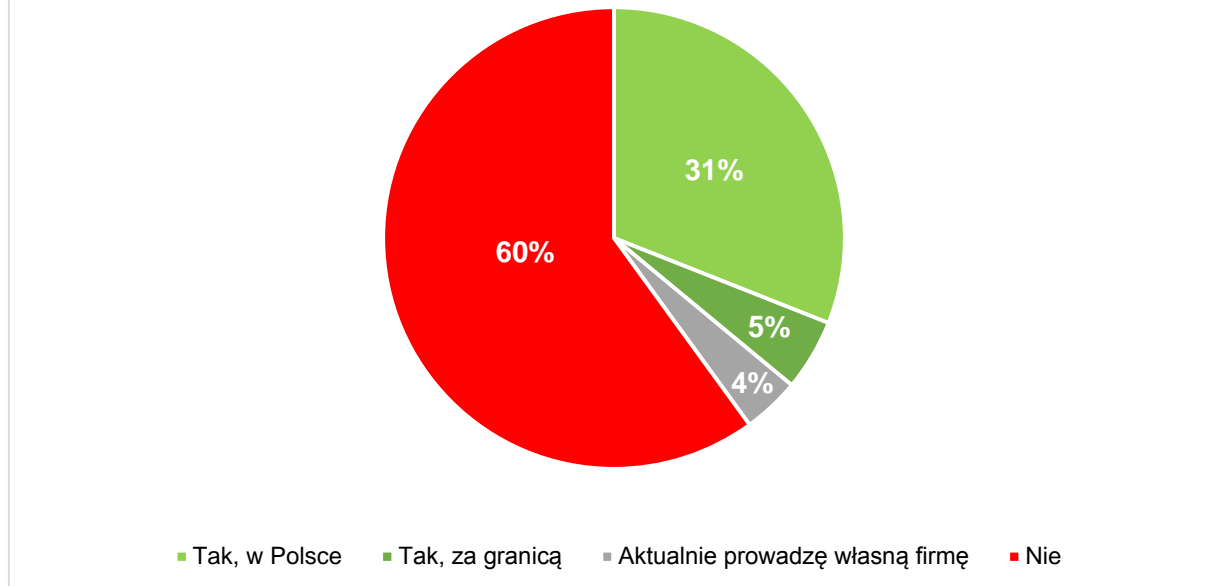
Zachodniopomorskich studentów reprezentujących kierunki inżynierskie poproszono o ocenę opinii o przewadze prowadzenia własnej firmy nad pracą najemną (wykres 26). Wśród badanych, najliczniej padały deklaracje pozytywne. Zalety prowadzenia własnej firmy dostrzegło 46% badanych. Zwraca uwagę wysoki udział w próbie niezdecydowanych respondentów. Czy pozytywne opinie dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej przekładają się w przypadku badanych na plany związane z jej prowadzeniem?

²⁸ „Polityka rynku pracy samorządu województwa zachodniopomorskiego”, s. 8

²⁹ <http://www.rpo.wzp.pl/o-programie/poznaj-inteligentne-specjalizacje/wykaz-inteligentnych-specjalizacji-pomorza-zachodniego>

Wykres 27. Plany w zakresie przedsiębiorczości

Czy planuje Pan/i założyć w ciągu 5 lat po ukończeniu studiów inżynierskich własną firmę?

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

W ciągu najbliższych pięciu lat założenie firmy planuje 36% badanych (wykres 27). Przy czym 5% z nich zamierza uczynić to poza granicami kraju. Warto w tym miejscu bliżej przyjrzeć się osobom nie planującym prowadzenia własnej firmy. Spośród nich, 30% zgadza się z opinią o przewadze prowadzenia własnej firmy nad podjęciem pracy najemnej. Narzuca się pytanie: dlaczego część respondentów mimo pozytywnej postawy wobec działalności gospodarczej, nie planuje jej rozpoczęcia? W oparciu o wyniki badania, można stwierdzić, że studenci którzy nie planują rozpoczęcia działalności gospodarczej w ciągu najbliższych 5 lat, najczęściej (55% wskazań) uzasadniają swoją postawę brakiem wystarczającego doświadczenia zawodowego (wykres 28). Z wymienioną okolicznością, związana jest inna, lokująca się wysoko w zestawieniu, tj. potrzeba zapoznania się w większym stopniu ze specyfiką branży w której miałyby być prowadzona działalność (34%). Oprócz wymienionych okoliczności, które w opinii badanych, decydują o nie podejmowaniu w najbliższym czasie działalności gospodarczej, na czołowych miejscach znalazły się: brak odpowiednich do założenia firmy funduszy (43%) oraz skomplikowane przepisy prawne związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (41%). W przypadku tych ostatnich, warto odwołać się do wyników badań ogólnopolskich. W cyklicznym badaniu „Busometr” przeprowadzanym na zlecenie Związku Przedsiębiorców i Pracodawców (ZPP), najwyższą pozycję w zestawieniu barier w prowadzeniu działalności gospodarczej zajmuje pozycja „niestabilność prawa”.³⁰ W 2017 roku tę barierę wskazało 72% badanych przedsiębiorców. Przy czym nie była to jedyna pozycja w zestawieniu barier związana z szeroko rozumianymi okoliczności prawnymi prowadzenia działalności gospodarczej. Badani zwracali także uwagę na problem skomplikowanego

³⁰ „Bariery prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce” (prezentacja) [źródło: http://zpp.net.pl/upload/otn4e9_BadanieBarieryprowadzeniadzialnociogosp.wPolsce.pdf]

prawa gospodarczego (56%), powolne rozstrzygnięcie sporów sądowych (41%). Warto podkreślić, że opinie badanych przez ZPP pracodawców wpisują się w duży stopień w hierarchię barier powstałą na podstawie wskazań studentów kierunków inżynierskich. Wśród najważniejszych barier związanych z rozpoczęciem działalności gospodarczej (powodów nierozpoczęcia działalności gospodarczej) przedsiębiorcy wskazują na brak odpowiednich środków finansowych (56%), czy też brak pomysłu na własną działalność gospodarczą (47%). Wymienione okoliczności były także – zwłaszcza bariera kapitałowa – często wskazywane przez badanych studentów.

Na podstawie wcześniejszych ustaleń można przyjąć, że ujawnione w badaniu przyszłych inżynierów bariery w prowadzeniu działalności gospodarczej nie są specyficzne tylko dla osób, które w większości dopiero stają przed dylematem decyzyjnym związanym z założeniem firmy, ale dotyczą również przedsiębiorców. Mamy tutaj do czynienia z poważnym wyzwaniem dla instytucji kreujących pozytywne zmiany na rynku pracy, a także dla zachodniopomorskich uczelni wyższych. Szczególnie ważne wydaje się zwłaszcza większe wsparcie w zakresie podnoszenia poziomu znajomości prawa wśród studentów. Konieczne jest także zwiększenie dostępności bezpośredniego wsparcia zwłaszcza na początkowym etapie prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie jej obsługi prawnej. Należy także pamiętać o wsparciu finansowym dla młodych przedsiębiorców. Biorąc pod uwagę wysoką pozycję w zestawieniu „braku funduszy na założenie firmy”, należy wzmocnić działania w zakresie informowania o możliwościach ich pozyskiwania.

W kontekście realizacji planów rozwojowych województwa w zakresie inteligentnych specjalizacji, szczególnie ważnym jest uniknięcie odpływu kapitału ludzkiego, czy też ucieczki (lub rozmycia kwalifikacji zawodowych) z zachodniopomorskiego rynku pracy. Jak wcześniej podkreślono, przyszli absolwenci zachodniopomorskich uczelni kończący kierunki inżynierskie mają tutaj do odegrania istotną rolę. Jedną z okoliczności narażających region na wymienione zagrożenia są zagraniczne migracje zarobkowe (rozdział 2.3). Kolejną są plany podjęcia pracy lub prowadzenia działalności gospodarczej związanej z posiadanym wykształceniem zawodowym. Wyniki badania nastrajają optymistycznie (Wykres 29). Tylko 8% badanych studentów zadeklarowało, że nie będzie podejmować po ukończeniu studiów zdecydowanych starań aby pracować lub prowadzić działalność gospodarczą bezpośrednio związaną z ukończonym kierunkiem studiów. Zwraca również uwagę niski odsetek osób, które nie ujawniły swojej postawy – 8% odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Tym samym 84% badanych deklaruje podążanie ścieżką rozwoju zawodowego wyznaczaną przez posiadane wykształcenie zawodowe. Co więcej, wśród pozytywnych deklaracji zdecydowanie dominują te o najwyższym stopniu asercji.

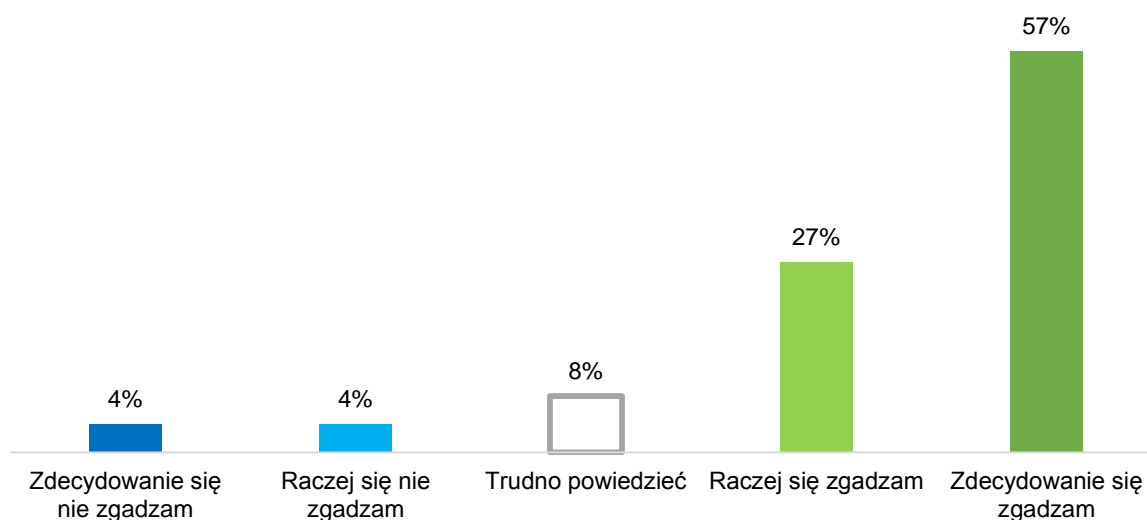

Wykres 28. Wskazywane przez badanych studentów powody nieplanowania założenia firmy w ciągu najbliższych 5 lat, po ukończeniu studiów na kierunku inżynierskim

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Wykres 29. Po ukończeniu studiów będę zdecydowanie starał/a się podjąć pracę lub założyć firmę prowadzącą działalność bezpośrednio związaną z ukończonym kierunkiem studiów

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

Badanie postaw zachodniopomorskich studentów kierunków inżynierskich wpisuje się w cykl przeprowadzanych przez WUP w Szczecinie badań reprezentantów poszczególnych poziomów kształcenia zawodowego. W konsekwencji, uzyskane wyniki badań dla studentów kierunków technicznych można – z zachowaniem metodologicznej ostrożności - porównać z wynikami dla uczniów średnich szkół zawodowych. Okazuje się, że przyszłych inżynierów cechuje większe zdecydowanie w planowaniu przyszłości na rynku pracy zgodnie z posiadanym wykształceniem zawodowym. W przypadku uczniów zachodniopomorskich techników, pracę w zawodzie planuje 60% z nich, natomiast wśród uczniów zasadniczych szkół zawodowych odsetek ten wyniósł 77%.³¹

III. Podsumowanie

Na podstawie wyników badania „**Uwarunkowania i perspektywy decyzji edukacyjnych i zawodowych studiujących na kierunkach inżynierskich w województwie zachodniopomorskim**” można sformułować następujące wnioski:

1. Badani studenci przy wyborze uczelni kierują się przede wszystkim ofertą edukacyjną szkoły (53% respondentów) oraz jej bliskością przestrzenną (47%).
2. Przy wyborze kierunku studiów badani kierowali się zwłaszcza jego użytecznością w zwiększaniu szans na szybkie znalezienie dobrze płatnej pracy (55%) oraz własnymi zainteresowaniami (41%).
3. Zdecydowana większość badanych studentów jest zadowolona zarówno z wyboru uczelni, jak i kierunku studiów (67%).
4. Badani wysoko cenią studiowanie na kierunku inżynierskim. Dla większości z nich ukończenie takiego kierunku decyduje o wartości zdobytego wyższego wykształcenia (56%).
5. Większość badanych nie zgadza się z opinią, że najlepszym rozwiązaniem jest jak najszybsze rozpoczęcie pracy po ukończeniu szkoły średniej, a w konsekwencji odłożenie dalszej edukacji na później (55%).
6. Zdecydowana większość badanych studentów kierunków inżynierskich w województwie zachodniopomorskim (74%) stwierdziła, że propozycja „atrakcyjnej pracy” jest warunkiem wystarczającym do zmiany trybu studiów ze stacjonarnego na niestacjonarny.
7. Prawie połowa respondentów nie spodziewa się większych problemów ze znalezieniem pracy po ukończeniu studiów (49%), a prawie co czwarty badany planuje kontynuować już podjętą pracę lub kontynuować prowadzenie własnej firmy (23%).
8. Zdecydowana większość badanych preferuje podejmowanie pracy, czy też prowadzenie firmy w Polsce.
9. Najważniejszymi kryteriami przyjmowanymi przy poszukiwaniu pracodawcy są dla badanych studentów: oferowane przez pracodawcę zarobki, możliwość rozwoju zawodowego oraz stabilność zatrudnienia.

---

³¹ Frąckiewicz A., „Uwarunkowania decyzji zawodowych...”, s. 18, Należy pamiętać, że dokonane tutaj porównanie wyników opiera się na danych pozyskanych w oparciu o odmienne procedury pomiarowe.

10. W opinii badanych, najważniejszymi okolicznościami ułatwiającymi znalezienie pracy są: znajomości, posiadanie oczekiwanych przez pracodawcę kwalifikacji lub wykształcenia oraz posiadanie choćby skromnego doświadczenia zawodowego.
11. Ponad 1/3 (36%) badanych planuje w ciągu najbliższych pięciu lat po ukończeniu studiów założyć własną firmę.
12. Najczęściej wskazywanymi przez respondentów barierami w prowadzeniu działalności gospodarczej były: brak wystarczającego doświadczenia zawodowego, brak funduszy niezbędnych do założenia firmy oraz skomplikowane przepisy prawne.
13. Zdecydowana większość badanych (84%) planuje podjąć pracę (lub założyć firmę) związaną z ukończonym kierunkiem studiów.

IV. Problematyka i metodyka badania

a. Zakres przedmiotowy i przestrzenny badania

Badanie przeprowadzono na terenie województwa zachodniopomorskiego. Respondentami badania byli studenci kierunków inżynierskich studiujący na zachodniopomorskich uczelniach. W badaniu wzięły udział zarówno osoby studiujące w trybie stacjonarnym, jak i niestacjonarnym.

b. Problematyka badania

Badanie opierało się na dwóch głównych problemach badawczych:

- Jakie badanych studentów cechują postawy edukacyjne?
- Jakie badanych studentów cechują postawy dotyczące rynku pracy?

Problematyka szczegółowa badania mieściła się w obszarze: kryteriów wyborów edukacyjnych i zawodowych, aktywności i planów edukacyjnych, oczekiwań i przewidywań dotyczących własnej ścieżki zawodowej, dotychczasowej i planowanej aktywności na rynku pracy, potencjału migracyjnego, postaw w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej oraz kryteriów i sposobów poszukiwania pracy.

c. Metodyka badania

Metoda badawcza: wywiad przy pomocy kwestionariusza ankiety w wersji elektronicznej.

Technika badawcza: CAWI (*Computer Assisted Web Interview*) - badani studenci zostali poproszeni o wypełnienie kwestionariusza ankiety w wersji elektronicznej, do którego dostęp otrzymali po uaktywnieniu linku kierującego do narzędzia badawczego na stronie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie.

d. Próba

W badaniu wzięło udział 929 studentów, przy czym po selekcji w oparciu o kluczowe zmienne kwalifikacyjne do analizy dopuszczono 869 wywiadów. Populacja studentów kierunków inżynierskich w województwie zachodniopomorskich na 30 listopada 2016 r. liczyła 13288 osób. Uwzględniając liczebność próby na poziomie 869 respondentów, badaniem objęto 6,54% populacji. W badaniu zastosowano nielosowy dobór próby.

Rozkład wyróżnionych zmiennych w próbie (płeć i tryb studiów) jest zbliżony do ich rozkładu w badanej populacji.

Tabela 1. Rozkłady zmiennych płeć i tryb studiów.

		Rozkład cech w populacji studentów kierunków inżynierskich ³²	Rozkład cech w próbie badawczej
płeć	mężczyźni	61,14%	60,41%
	kobiety	38,86%	39,59%
tryb studiów	stacjonarne	80,44%	77,79%
	niestacjonarne	19,56%	22,21%

Źródło: opracowanie własne WUP w Szczecinie.

³² Na podstawie danych GUS.

V. Załącznik (kwestionariusz ankiety)

Szanowni Państwo,

dziękujemy za zainteresowanie badaniem. Udzielone przez Państwa informacje zostaną wykorzystane do przygotowania zbiorczych zestawień dotyczących postaw studentów kierunków inżynierskich związanych z uczestnictwem w rynku pracy. Badanie przeprowadzane jest przez Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie przy życzliwej współpracy zachodniopomorskich uczelni kształcących na kierunkach inżynierskich. Badania mają charakter anonimowy, tzn. udzielane przez Państwa informacje nie będą kojarzone z konkretnymi osobami, ale posłużą do uogólnień na poziomie całego województwa zachodniopomorskiego lub dla poszczególnych kategorii kierunków.

UWAGA!!! Jeżeli uczestniczyliście już Państwo w niniejszym badaniu, prosimy nie wypełniać ponownie kwestionariusza.

1. Płeć:

- a. Mężczyzna.
- b. Kobieta.

2. Prosimy podać swój wiek: .... lat

3. Prosimy podać nazwy studiowanych przez Pana/Panią aktualnie i/lub w przeszłości kierunków studiów?

/uwaga! w przypadku studiowania na więcej niż jednym kierunku lub uczelni prosimy o wymienienie wszystkich kierunków/

Studiowany kierunek	Nazwa uczelni	Rok studiów	Tryb studiów	Stopień studiów	Kontekst czasowy
.....	.....	I – V	stacjonarne – niestacjonarne	I - III	aktualnie studiuje – studiowałem
.....	.....	I – V	stacjonarne – niestacjonarne	I - III	aktualnie studiuje - studiowałem

4. Skąd przybył/a lub dojeżdża Pan/i do miasta w którym Pan/i aktualnie studiuje?

(prosimy zaznaczyć tylko jedną odpowiedź)

- a. Przed rozpoczęciem studiów mieszkałem/am w mieście w którym studiuje.
- b. Przed rozpoczęciem studiów mieszkałem/am poza miastem w którym studiuje - w innym mieście lub na wsi w województwie zachodniopomorskim.
- c. Przed rozpoczęciem studiów w mieście w którym studiuje mieszkałem/am poza województwem zachodniopomorskim - prosimy wymienić nazwę województwa:
.....
- d. Przed rozpoczęciem studiów w mieście w którym studiuje mieszkałem/am za granicą – prosimy wymienić nazwę kraju: .....

5. Prosimy wskazać jedno zdanie, najlepiej opisujące Pana/i plany lub wyobrażenia dotyczące Pana/i własnej przyszłości na rynku pracy:

(prosimy zaznaczyć tylko jedną odpowiedź)

A - W przyszłości zdecydowanie chciał/a/bym pracować (lub prowadzić firmę) tylko w Polsce, wyjazdu do pracy za granicą (za wyjątkiem np. płatnych staży itp.) nie biorę pod uwagę.

B - W przyszłości chciał/a/bym pracować (lub prowadzić własną firmę) raczej w Polsce, ale nie wykluczam wyjazdu do pracy za granicę w przypadku pojawienia się atrakcyjnej oferty pracy lub skłaniających mnie do tego okoliczności życiowych.

C - W przyszłości raczej chciał/a/bym pracować (lub prowadzić własną firmę) za granicą, ale w przypadku pojawienia się atrakcyjnej oferty pracy lub skłaniających mnie do tego okoliczności życiowych nie wykluczam podjęcia pracy w Polsce.

D - W przyszłości zdecydowanie chciał/a/bym pracować (lub prowadzić własną firmę) za granicą, pracy w Polsce nie biorę pod uwagę.

6. Czym kierował/a się Pan/i przy wyborze uczelni w której studiuje Pan/i kierunek inżynierski?

(prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi, które najlepiej charakteryzują Pana/i motywacje związane z wyborem uczelni)

- a. Bliskość przestrzenna (niewielka odległość od miejsca zamieszkania).
- b. Dobre opinie o uczelni.
- c. Wysoka pozycja uczelni w rankingach szkół wyższych.
- d. Studiuje w niej moi znajomi/przyjaciele.
- e. Uczelnia oferowała naukę na interesującym mnie najbardziej kierunku studiów.
- f. Uczelnia oferowała atrakcyjny program wymiany studenckiej.

- g. Tradycje rodzinne.
- h. Zachęcił mnie przedstawiciel uczelni na spotkaniu prezentującym uczelnię.
- i. Konkurencyjna wysokość czesnego.
- j. Atrakcyjność miasta w którym zlokalizowana jest uczelnia.
- k. Dostęp do uczelnianego akademika.
- l. Atrakcyjny system stypendialny.
- m. Uczelnia posiada własne stanowiska praktycznej nauki zawodu (warsztaty, pracownie specjalistyczne, laboratoria itp.).
- n. Uczelnia ma podpisane umowy partnerskie z firmami, w których można odbyć praktyki atrakcyjne pod względem rozwoju zawodowego.
- o. Sugestie członków rodziny lub przyjaciół.
- p. Sugestie nauczycieli lub szkolnych doradców zawodowych.
- q. Inne, jakie? .....

7. Czym kierował/a się Pan/i przy wyborze kierunku studiów inżynierskich?

(prosimy wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi, które najlepiej charakteryzują Pana/i motywacje związane z wyborem kierunku studiów inżynierskich)

- a. Ukończenie studiowanego kierunku powinno umożliwić mi łatwe znalezienie pracy.
- b. Ukończenie studiowanego kierunku powinno umożliwić mi w przyszłości otrzymywanie satysfakcjonujących zarobków.
- c. Studiowanie na wybranym kierunku jest rozwinięciem moich wcześniejszych zainteresowań.
- d. Sugestie członków rodziny lub przyjaciół.
- e. Musiałem uzupełnić wykształcenie z powodów zawodowych.
- f. Tradycje rodzinne.
- g. Sugestie nauczycieli.
- h. Zachęcił mnie przedstawiciel uczelni na spotkaniu prezentującym uczelnię.
- i. Sugestie doradców zawodowych.
- j. Mam predyspozycje do studiowania na tym kierunku.
- k. Prestiżem (uznaniem) jakim cieszą się osoby, które ukończyły studiowany przeze mnie kierunek.
- l. Wybór kierunku kształcenia był „dziełem przypadku”.
- m. Inne, jakie? .....

8. Prosimy określić jaką płacę miesięczną („na rękę”) powinien Pana/i zdaniem otrzymywać miesięcznie absolwent podejmujący pierwszą pracę zaraz po ukończeniu studiów (zdobyciu tytułu inżyniera), na kierunku na którym Pan/i studiuje?

- a. Do 1460 zł.
- b. Powyżej 1460 zł – do 2500 zł.

- c. Powyżej 2500 zł – do 3000 zł.
- d. Powyżej 3000– do 3500 zł.
- e. Powyżej 3500 zł.

9. Czy planuje Pan/i założyć w ciągu 5 lat po ukończeniu studiów inżynierskich własną firmę?

- a. Tak, w Polsce. → prosimy przejść do pytania 11
- b. Tak, za granicą. → prosimy przejść do pytania 11
- c. Aktualnie prowadzę własną firmę. → prosimy przejść do pytania 11
- d. Nie.

10. Dlaczego nie planuje Pan/i założyć własnej firmy?

(prosimy wskazać 3 najważniejsze Pana/i zdaniem powody)

- a. Nie posiadam niezbędnych do tego predyspozycji osobowościowych.
- b. Obawiam się skomplikowanych przepisów prawnych związanych z prowadzeniem własnej firmy.
- c. W obszarze działalności gospodarczej, który mnie interesuje jest zbyt duża konkurencja.
- d. Brak pomysłu dotyczącego potencjalnego obszaru działalności firmy.
- e. Najpierw muszę zdobyć większe doświadczenie zawodowe.
- f. Brak funduszy na założenie firmy.
- g. Najpierw muszę zapoznać się w większym stopniu ze specyfiką branży w której miałbym prowadzić działalność gospodarczą.
- h. Nisko oceniam standardy etyczne ludzi biznesu i nie chcę narażać się na współpracę z nimi.
- i. Prowadzenie firmy wymaga zbyt dużego zaangażowania – m.in. kosztem czasu wolnego (w tym czasie poświęcanego dla bliskich).
- j. Inne, jakie? .....

11. Czy w ciągu ostatnich 2 lat pracował/a Pan/i zarobkowo?

(można wybrać więcej niż jedną odpowiedź)

- a. W ciągu ostatnich dwóch lat nie pracowałem/am zarobkowo.
- b. Tak, wykonywałem/am prace w ramach umowy na czas określony lub umowy o dzieło.
- c. Tak, wykonywałem prace dorywcze lub sezonowe.
- d. Tak, otrzymywałem/am wynagrodzenie za praktyki zawodowe.
- e. Tak, pracowałem lub pracuję na etat.
- f. Tak, prowadziłem lub nadal prowadzę własną działalność gospodarczą.

12. Jak daleko gotowy/a był(a)by Pan/i dojeżdżać do pracy (w tym do własnej firmy)?

Prosimy podać czas dojazdu w jedną stronę w minutach: ..... minut.

13. Prosimy o ocenę poniższych zdań:

zdanie	Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam	Trudno powiedzieć
A - Po ukończeniu studiów będę zdecydowanie starał/a się podjąć pracę lub założyć firmę prowadzącą działalność bezpośrednio związaną z ukończonym kierunkiem studiów.					
B - Wybór kierunku studiów o profilu humanistycznym jest wyborem hobbystycznym, niezwiększającym szans na rynku pracy.					
C - Po ukończeniu szkoły średniej najlepiej od razu rozpocząć pracę, a ewentualną edukację na wyższym poziomie odłożyć na później i/lub podjąć ją w trybie „dla pracujących”.					
D - Warto zdobyć wyższe wykształcenie, bez względu na studiowany kierunek – lepiej mieć ukończony jakikolwiek kierunek studiów niż żaden.					
E - Warto zdobyć wyższe wykształcenie, ale pod warunkiem, że ukończy się studia na kierunku inżynierskim.					
F - Raczej nie warto wyjeżdżać do pracy za granicę, bo mimo wyższych zarobków narażamy się na rozłąkę z bliskimi i musimy żyć wśród obcych.					
G - Lepiej prowadzić własną firmę i zatrudniać innych, niż pracować u kogoś.					
H - W kraju lepiej pracować u polskiego niż zagranicznego pracodawcy.					
J - Lepiej pracować w firmie prywatnej, niż w sektorze publicznym (np. w firmie państwowej).					
K - Pracodawcy zawsze dążą do maksymalizacji zysków nie oglądając się – o ile sytuacja ich do tego nie zmusza - na potrzeby pracowników.					
L - Jeżeli student studiów stacjonarnych otrzyma atrakcyjną propozycję pracy, to najlepszym rozwiązaniem jest skorzystanie z propozycji i kontynuowanie studiów w formie niestacjonarnej.					

14. Które zdanie najlepiej oddaje Pana/i przewidywania dotyczące własnej przyszłości na rynku pracy w ciągu 2 lat od ukończenia studiów?

(prosimy wybrać tylko jedną odpowiedź, która Pana/i zdaniem najlepiej oddaje Pana/i przewidywania dotyczące własnej przyszłości na rynku pracy)

- a. Nie powinienem/nam mieć większych problemów ze znalezieniem pracy.
- b. Postaram się jak najszybciej założyć (lub będę nadal prowadził/a) własną firmę.
- c. Spodziewam się problemów ze znalezieniem pracy.
- d. Pracuję i mam zamiar nadal pracować w zatrudniającej mnie firmie / planuję nadal prowadzić własną działalność gospodarczą.
- e. Nie planuję podjęcia pracy / nie planuję założenia własnej działalności gospodarczej.

15. Gdybym jeszcze raz podejmował/a decyzję o wyborze kierunku studiów to:

(prosimy wybrać tylko jedną odpowiedź)

- a. Wybrał(a)bym **tą samą** uczelnię i **ten sam** kierunek/zawód.
- b. Wybrał(a)bym **tą samą** uczelnię ale **inny** kierunek/zawód (jaki kierunek/zawód? .....).
- c. Wybrał(a)bym **inną** uczelnię i **ten sam** kierunek/zawód.
- d. Wybrał(a)bym **inną** uczelnię i **inny** kierunek/zawód (jaki kierunek/zawód? .....).

16. Czy w trakcie studiów otrzymał/a Pan/i propozycje pracy bezpośrednio związane z kierunkiem Pana/i studiów?

- a. Tak.
- b. Nie.

17. W jakiej formie aktywności studenckiej bierze lub brał/a Pan/i udział w trakcie studiów?

(prosimy zaznaczyć każdą z dotyczących Pana/i form aktywności studenckiej)

- a. ...w międzynarodowej wymianie studenckiej (np. Erasmus).
- b. ...w pracach koła naukowego.
- c. ...w organizacji konferencji naukowych.

- d. ...w konferencjach naukowych z własnym wystąpieniem.
- e. ...w akcjach charytatywnych organizowanych na terenie uczelni.
- f. ...w pracach organizacji studenckich (np. NZS, AIESEC).
- g. Inne, jakie? .....

18. Czym będzie się Pan/i kierować (lub czym kieruje / kierował/a) przy wyborze pracodawcy?

(prosimy wybrać maksymalnie trzy najważniejsze kryteria)

- a. **Mam zamiar założyć / prowadzę własną firmę (pytanie mnie nie dotyczy).**
- b. Oferowanymi przez pracodawcę zarobkami.
- c. Opiniami o pracodawcy.
- d. Możliwościami rozwoju zawodowego (np. oferowane szkolenia, dostępne ścieżki awansu itd.).
- e. Perspektywą stabilnego zatrudnienia.
- f. Długością działalności pracodawcy na rynku pracy.
- g. Wielkością firmy – preferuję duże firmy.
- h. Wielkością firmy – preferuję małe firmy.
- i. Dodatkowymi świadczeniami oferowanymi przez pracodawcę (dodatkowe ubezpieczenie zdrowotne, bezpłatny transport do pracy, samochód służbowy itp.).
- j. Lokalizacją firmy (odległość od miejsca zamieszkania, czas dojazdu do pracy itp.)
- k. Inne, jakie? .....

19. Które z wymienionych okoliczności Pana/i zdaniem w największym stopniu **ułatwiają** wejście absolwentom szkół wyższych na krajowy rynek pracy?

(prosimy wybrać maksymalnie trzy najważniejsze czynniki)

- a. Znajomości.
- b. Wykształcenie oczekiwane przez pracodawców.
- c. Silna motywacja do podjęcia pracy.
- d. Nastawienie na odniesienie sukcesu zawodowego.
- e. Posiadanie poszukiwanych na rynku pracy kwalifikacji.
- f. Miejsce zamieszkania w dużym mieście.
- g. Miejsce zamieszkania w regionie o niskim poziomie bezrobocia.
- h. Wsparcie finansowe ze strony rodziny na początku drogi zawodowej.
- i. Posiadanie choćby skromnego doświadczenia zawodowego zdobytego w trakcie studiowania.
- j. Inne, jakie?.....

20. Które z wymienionych sposobów poszukiwania pracy uważa Pan/i za najskuteczniejsze?

(prosimy wybrać maksymalnie dwa sposoby)

- a. Korzystanie z pomocy rodziny, przyjaciół i znajomych.
- b. Korzystanie z usług agencji zatrudnienia.
- c. Odwiedzanie stron internetowych zawierających oferty pracy.
- d. Korzystanie z pomocy akademickiego biura karier.
- e. Zapoznawanie się z ofertami pracy w prasie.
- f. Korzystanie z pomocy powiatowego urzędu pracy.
- g. Składanie dokumentów aplikacyjnych (CV i list motywacyjny) bezpośrednio u pracodawcy.
- h. Inne, jakie? .....

DZIĘKUJEMY ZA UDZIAŁ W BADANIU !